



**LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU**  
*Lahti University of Applied Sciences*

# LIKUTAAN LAULUN MUKAAN

Musiikkiliikuntakasvatus perhepäivähoidossa

LAHDEN  
AMMATTIKORKEAKOULU  
Sosiaali- ja terveysala  
Sosiaalialan koulutusohjelma  
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö  
Opinnäytetyö  
19.4.2012  
Sari Pekkarinen  
Minna Vänskä

Lahden ammattikorkeakoulu  
Sosiaalialan koulutusohjelma

PEKKARINEN, SARI & VÄNSKÄ, MINNA: Liikutaan laulun mukaan. Musiikkiliikuntakasvatus perhepäivähoidossa.

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö  
63 sivua, 102 liitesivua

Kevät 2012

## TIIVISTELMÄ

---

Tämä opinnäytetyö oli työelämää kehittävä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää keinoja, joilla innostetaan ja rikastutetaan musiikkiliikuntakasvatustuokioita. Toisena tutkimuksen tavoitteena oli koota perhepäivähoitoon opas. Opas sisältää musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmakokonaisuuksia, jotka ovat käytäntöön sovellettavia malleja. Oppaan toimintasuunnitelmia luotiin yhdessä Lahden perhepäivähoidon kanssa. Perhepäivähoidon puolelta toivottiin musiikkiliikuntakasvatuksen rikastuttamista. Tutkimuksen kohderyhmä koostui kolmesta perhepäivähoitoryhmästä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin. Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelminä tiedekirjallisuutta, havainnointia sekä kirjallista, suullista ja piirustuspalautetta. Tutkimustulosten analysointimenetelmänä käytettiin yksityiskohtaista tarkastelua, ja tuloksia tulkittiin systemaattisen analyysin avulla.

Tämän tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että innostavan ja rikastuttavan musiikkiliikuntatuokion rakentamiseen tarvitaan valmistautumista ja suunnitelmallisuutta. Tällä tavoin tuokiosta saadaan ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Lisäksi on tärkeää lapsiryhmän osallistaminen, jolloin lapset pääsevät vaikuttamaan toiminnan kulkuun. Musiikkiliikuntatuokiolla käytettävät välineet rikastuttavat toimintatuokioita ja ruokkivat mielikuvitusta. Johtopäätöksissä todettiin myös, että musiikkiliikuntaharjoitteita on tärkeä toistaa, jotta lapset oppivat harjoitteiden sisällön. Harjoitteiden vaihtelevuus rikastuttaa tuokiota ja innostaa uudenlaisten harjoitteiden pariin. Musiikkiliikuntatuokion ohjaajalla on suuri rooli lapsiryhmän innostamisessa, koska aikuinen omalla eläytymisellään, kannustuksellaan ja ohjauksellaan rohkaisee lapsia toimintaan.

Oppaan sisällössä hyödynnettiin tutkimuksen johtopäätöksiä. Opas suunnattiin perhepäivähoitoon, mutta sitä voidaan hyödyntää muissakin varhaiskasvatusympäristöissä.

Avainsanat: musiikkiliikunta, perhepäivähoito, opas

Lahti University of Applied Sciences  
Degree Programme in Social Services

PEKKARINEN, SARI & VÄNSKÄ, MINNA: Let's move to the music. Music and movement education in family day care

Bachelor's Thesis in social pedagogy for work with children and young people  
63 pages, 102 appendices

Spring 2012

## ABSTRACT

---

This thesis aims at developing working life. The goal of this research was to find ways to excite and enrich the activity hour of music and movement. The second goal of the research was to compose a guidebook for family day care. The guidebook includes complete action plans of music and movement which are applicable examples. The action plans of the guidebook were created in collaboration with the family day care services of Lahti. Enrichment of the music and movement education was hoped by the family day care services. The target group consisted of three family day care groups.

The thesis was implemented with qualitative research methods. In this research the material was collected with scientific literature, observation and written, spoken and drawing feedback. A specific examination was used as an analysis method and the material was interpreted with a systematic analysis.

The conclusions of this research were that to build exciting and enriching moments of music and movement, preparations and orderliness are needed. This way is intact and consistent entirety. It is also important to make the child group participate, so that the children can have an impact on the action progress. The equipment used in the activity hours of music and movement enrich the activity hours and feed imagination. It was also stated in the conclusions that it was important to repeat the music and movement exercises so that the children learn the content of the exercises. The variety of exercises enriches the action hour and gives enthusiasm for new exercises. The instructor of music and movement has a big role in exciting the children because through one's empathizing, cheering and directing the instructor encourages the children to act.

The conclusions of the research were utilized in the content of the guidebook. The guidebook was aimed at family day care, but it can also be used in other early childhood education environments.

Key words: music and movement, family day care, guidebook

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PÄIVÄHOITOA PERHEPÄIVÄHOIDOSSA	3
2.1	Perhepäivähoidon määrittelyä	3
2.2	Perhepäivähoitajan pätevyysvaatimus ja työnkuvaus	4
2.3	Valmistautuminen ja suunnitelmallisuus perhepäivähoidon toiminnassa	5
2.4	Perhepäivähoitajan antama kannustus ja ohjaus	6
2.5	Perhepäivähoidon sijoittuminen varhaiskasvatuspalveluihin	7
3	MUSIIKKILIIKUNTAKASVATUS	10
3.1	Musiikkiliikunnan määrittelyä	10
3.2	Musiikkiliikunnan kehittyminen	12
3.3	Liikunta on lapsen musisointia	13
3.4	Musiikki on kuuluvaa liikettä	14
3.5	Lapsen innostaminen ja osallistaminen musiikkiliikunnassa	15
4	SUUNNITTELUVAIHE	17
4.1	Tutkimuskysymys	17
4.2	Kohderyhmän kuvaus	17
4.3	Työn eteneminen ja aikataulutus	18
4.4	Esiymmärrystä keskustelutuokioilla	18
4.5	Lapsiryhmien tapaaminen	20
4.6	Tuokioilla toistuvat yhdistävät tekijät	20
4.7	Eläytyminen satuun musiikkiliikuntatuokioilla	22
4.8	Aineistonkeruumenetelmät	23
5	SUUNNITELMASTA MUSIIKKILIIKUNNAN TOTEUTUKSEEN	26
5.1	Korppi ja kettu esittäytyvät	28
5.2	Korpin tahdikas lento ja ketun rytmikäs kävely	29
5.3	Satu korpista ja ketusta kulkee eteenpäin	29
5.4	Kultakutri kohtaa karhuperheen	30
5.5	Karhuperhe liikkeessä	32
5.6	Kultakutri ja kolme karhua satu jää elämään	33
5.7	Kolme pientä porsasta aloittavat seikkailun	34
5.8	Laulellen rakennetaan majaa	35

5.9	Kolme pientä porsasta jatkavat tarinaansa maailmalla	36
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
6.1	Tutkimustulosten analysointimenetelmät	37
6.2	Tutkimustulokset	38
6.2.1	Toimintaan valmistautuminen ja suunnitelmallisuus	39
6.2.2	Lapsiryhmän osallistaminen	41
6.2.3	Välineet	41
6.2.4	Toistuvuus	43
6.2.5	Vaihtelevuus	44
6.2.6	Eläytyminen, kannustus ja ohjaus	45
6.3	Opas	45
7	POHDINTA	47
7.1	Tavoitteiden arviointi	47
7.2	Aineistonkeruumenetelmien arviointi	50
7.3	Oman toiminnan arviointi	52
7.4	Kehittämisen- ja jatkotutkimusaiheet	53
	LÄHTEET	55

## 1 JOHDANTO

Alle kouluikäisten lasten toimintaympäristö on muokkaantunut vuosien saatossa, koska tänä päivänä kiire ja aikataulutettu elämä ohjaavat toimintaa kotona, kouluissa, työpaikoilla ja harrastuksissa. Tietotekniikan kehittyminen vie sijaa lapsen perinteiseltä liikkumiselta ja aktiivisuudelta. Lapset viettävät aikaansa median äärellä, jolloin heidän luontainen liikkumisensa vähenee. Lapsia on ohjattava liikunnan pariin, jotta he voivat kehittyä terveellisesti tasapainoiseksi yksilöksi. (Iivonen 2008, 13.) Kasvatuksen yhtenä keskeisimpänä tavoitteena on tukea lapsen ominaisinta tapaa toimia. Yksi lapselle ominaisista toimintatavoista on liikunta. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 20.)

Tämä opinnäytetyö on työelämää kehittävä, ja siinä käytetään laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää syvällisemmin tutkimuksen kohderyhmää (Syrjäläinen, Eronen & Värri 2007, 8). Opinnäytetyön aihe rajataan varhaiskasvatukseen, koska halutaan lastentarhanopettajan pätevyys. Lastentarhanopettajan pätevyyden saamisen taustalla on kiinnostus varhaiskasvatustyössä toimimiseen. Salosen (2007, 89) mukaan tutkimuksen aihe valikoituu tiedon, käytännön ja tutkijan omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta.

Opinnäytetyön aiheena on musiikkiliikuntakasvatus perhepäivähoidossa, koska lähtökohtana on yhdistää musiikillisen osaamisen hyödyntäminen ja halu liikuntakasvatuksen rikastuttamiseen perhepäivähoidossa oleville lapsille. Opinnäytetyö kohdistuu perhepäivähoidon pariin, koska halutaan hyödyntää perhepäivähoidossa työskentelevien kasvattajien käytännön osaamista ja lisätä perhepäivähoidossa olevien lasten osallisuutta musiikkiliikuntakasvatuksessa. Perhepäivähoidon puolelta on toivottu musiikkiliikuntakasvatuksen rikastuttamista. Opinnäytetyön avulla syvennetään omaa musiikkiliikuntakasvatuksen tietämystä ja soveltamismahdollisuuksia. Opinnäytetyön nimi ”Liikutaan laulun mukaan” tulee perhepäivähoidon lapsiryhmältä. Nimi kuvaa lasten käsitystä musiikkiliikunnasta.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää keinoja, joilla innostetaan ja rikastutetaan musiikkiliikuntakasvatustuokioita perhepäivähoidossa. Toisena tutkimuksen tavoitteena on koota perhepäivähoitoon opas (liite 1). Opas sisältää yhteistyössä

tehtyjä musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmia. Musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmien sisältöä tehdessä on huomioitu perhepäivähoitajien toiveet ja lasten mielenkiinnon kohteet. Oppaan tarkoituksena on ohjeistaa perhepäivähoitajia soveltamaan musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmia perhepäivähoidossa oleville lapsiryhmille. Oppaaseen palataan luvussa kuusi. Valmis opinnäytetyön raportti ja opas annetaan toimeksiantajalle.

Tutkimuksen ja oppaan teoreettisena viitekehyksenä ovat perhepäivähoito ja musiikkiliikuntakasvatus. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta vahvistavat tieteellisen teoreettisen viitekehyksen kokoaminen ja rajaaminen (Kaartinen-Koutaniemi 2009, 44). Kirjallisessa raportissa kuvataan teoreettisen viitekehyksen lisäksi tutkimuksen suunnitteluvaihe, tutkimusaineistoa, aineiston analyysia, tutkimuksen johtopäätökset, ja raportin lopuksi on tutkijoiden pohdintaa tutkimukseen liittyen. Opas löytyy kirjallisen raportin ohessa. Oppaaseen kuuluva musiikki on saatavissa tutkimuksen tekijöiltä.

Musiikkiliikuntakasvatuksesta on tehty vuosien 1985–2006 välillä yli 30 opinnäytetyötä tai pro gradu-tutkielmaa. Tutkielmat ovat valmistuneet Jyväskylän yliopiston musiikin laitokselta ja Sibelius-Akatemiasta. Useimmissa tutkielmissa tarkastellaan musiikkiliikuntaa musiikkikasvatuksen näkökulmasta, jolloin liikuntakasvatuksen näkökulmaa ei ole huomioitu. (Penttinen 2007, 6). Tässä tutkimuksessa painotetaan liikuntakasvatusta.

## 2 PÄIVÄHOITOA PERHEPÄIVÄHOIDOSSA

### 2.1 Perhepäivähoidon määrittelyä

Laissa lasten päivähoitosta (36/1973) 1. pykälän säännöksessä kerrotaan, että perhepäivähoito on lapsen tai perhepäivähoitajan omassa kodissa tehtävää varhaiskasvatustyötä. Varhaiskasvatus eli alle kouluikäisen lapsen kasvatustyö on johdonmukaista ja tarkoituksellista työtä, jonka toiminnassa korostuu lapsen ominainen tapa toimia. Perhepäivähoito tapahtuu lapsen arkiympäristössä, jossa leikkilä on vahva rooli (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11). Lapsen leikkiessä ja ryhmän ollessa vuorovaikutuksessa opitaan uusia asioita luontaisesti (Helenius 1982, Ylimartimon 2001, 24 mukaan). Lahtelaisen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma (2006, 3, 5) lisää, että leikin avulla lapsi kehittyy ja kykenee yhteistyöhön itseään nuorempien ja vanhempien lasten kanssa. Vanhemmat lapset toimivat esikuvina nuoremmille, ja nuoremmat omaksuvat käytäntöjä ryhmän vanhemmilta lapsilta. Asetuksen lasten päivähoitosta (239/1973) 2. pykälän säännös määrittelee, että perhepäivähoitopalvelua tarjotaan lähtökohtana tukea lasten vuorovaikutusta.

Sanna Parrila on tehnyt väitöskirjan ”Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen.” Väitöskirja on valmistunut vuonna 2002 Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnasta. Väitöskirjassa kuvataan perhepäivähoidon laatua ja perhepäivähoitoa osana Suomen päivähoiton palvelujärjestelmää. Perhepäivähoitajan työ on perhepäivähoitoa, ja sen toteutusympäristöä sanotaan perhepäiväkodiksi. (Parrila 2002, 7, 27.) Lisäksi on ryhmäperhepäivähoitoa, jossa vähintään kaksi perhepäivähoitajaa jakaa saman toimintatilan (Kirvesniemi 2004, 8). On myös olemassa kolmiperhepäivähoitoa, jossa perhepäivähoitaja hoitaa vähintään kahden eri perheen lapsia vuorotellen kunkin lapsiperheen omassa kodissa. (Kivioja & Koskenrouta & Valpola 1991, Parrilan 2002, 28 mukaan.) Tässä tutkimuksessa keskitytään perinteiseen perhepäivähoitoon, jossa perhepäivähoito toteutetaan perhepäivähoitajan kotona.



Tarve perhepäivähoitoon syntyi 1900-luvun vaihteessa tehdastyön yleistyttyä. Äitien mahdollisuus palkkatyöhön loivat lastenhoidon tarpeen, koska lapset oleskelivat keskenään ympäri kaupunkia ilman aikuisia (Ojala 1981, Häkkisen 2000, 29 mukaan). Perhepäivähoitoa määriteltiin työväenluokkaan kuuluvien henkilöiden toteuttamaksi lasten kasvatustyöksi (Välimäki 1998, Parrilan 2002, 25 mukaan). Yleiset laki- ja asetussäädökset eivät ulottuneet ohjattuun perhepäivähoitoon. (Eronen, Juurinen, Laukkanen, Lühr & Rusama 1975, Parrilan 2002, 25 mukaan.) 1970-luvulla perhepäivähoitotoiminnan seuranta tehostettiin. Perhepäivähoitajia neuvottiin kasvatustyössä. Perhepäivähoitotoiminnan siirtyessä kunnallisiin varhaiskasvatuspalveluihin työn sisällöstä tuli laadukkaampaa. Vuonna 1973 säädetyssä päivähoitolaissa perhepäivähoidon käsite vakiintui. (Välimäki 1999; Eronen, Juurinen, Laukkanen, Lehr & Rusama 1975, Häkkisen 2000, 30 mukaan.)

## 2.2 Perhepäivähoitajan pätevyysvaatimus ja työnkuvaus

Parrila (2002, 30) kirjoittaa, kuinka Suomen laissa ei määritellä perhepäivähoitajan pätevyysvaatimusta. Tästä johtuen perhepäivähoitajilta löytyy monenlaista ammatillista osaamista. Sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitokset ja kansanopistot ovat järjestäneet kestoltaan ja painotukseltaan erilaisia koulutusjaksoja korkeintaan vajaat 300 tuntia (Salo & Keskinen 1988, Parrilan 2002, 30 mukaan). Opetushallitus (2006, 2) on täsmentänyt perhepäivähoitajien pätevyysvaatimuksia, ja niiden mukaan pätevyys osoitetaan näyttökokeilla. Perhepäivähoitajien aiempi karttunut tietämys ja taidot ovat eduksi näyttökoe suorittaessa. Parrila (2002, 31) lisää, että pätevyyden hankkinut perhepäivähoitaja työskentelee sosiaali- ja terveystieteiden julkisella tai yksityisellä sektorilla. Julkisen sektorin perhepäivähoito kuuluu kunnallisiin varhaiskasvatuspalveluihin ja yksityisen sektorin perhepäivähoitopalvelua tarjoavat itsenäiset ammatinharjoittajat.

Laissa lasten päivähoitosta (304/1973) 2 a pykälän mukaan perhepäivähoidon työn tavoitteita ovat pysyvien ja luottamuksellisten siteiden luominen lasten ja heidän vanhempien kanssa, lasten aktiivisen työskentelyn mahdollistaminen ja lapsilähtöisen kasvatuksen toteuttaminen. Parrila (2002, 32) tarkentaa, että perhepäivähoidon ammattitutkinnon (2000) mukaan perhepäivähoitaja vastaa arjessa lapsille tarjottavasta terveellisestä ruokavaliosta sekä unen ja aktiivisen toiminnan

tarpeen tyydyttämisestä. Näiden perustarpeiden turvaamisen kautta pystytään vaikuttamaan lapsen fyysiseen kehitykseen ja tunne-elämän laatuun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (2005, 16) täsmentää, että päivähoidon arki rakentuu päivittäin toistuvista asioista, tuoden mukanaan rutiininomaista toimintaa. Arkea voidaan pitää asioiden oppimisen lähtökohtana (Huttunen 1989, Ylimartimon 2001, 46 mukaan). Pohdittiin, että rutiinit lisäävät lapsen turvallisuuden ja päivähoidon jatkuvuuden tunnetta. Päivähoidon arjen toistuvuus auttaa lasta hahmottamaan elettävää päivä- ja viikkorytmiä.

Perhepäivähoitajien esimiehenä toimii perhepäivähoidon ohjaaja. Häkkinen (2000, 42–43) kuvailee, että perhepäivähoiton ohjaajan tehtäviin kuuluu perhepäivähoitajan neuvominen ja kannustaminen työtehtävässään. Kirvesniemi (2004, 7-8) kirjoittaa, että Kiviojan (1991) mukaan perhepäivähoiton ohjaajan toimenkuvaan kuuluu suunnitella välillisesti tehtävää kasvatustyötä. Perhepäivähoiton ohjaaja vaikuttaa lasten arkeen antamalla neuvoja ja ohjeita perhepäivähoitajille. Perhepäivähoiton ohjaaja ei kuulu hoitohenkilöstöön toisin kuin päiväkodeissa, joissa päiväkodin johtaja saattaa osallistua lasten kasvatus- ja hoivatyöhön. Perhepäivähoiton ohjaajana voi toimia ylemmän korkeakoulututkinnon, lastentarhanopettajan tai sosiaalikasvattajan pätevyyden hankkinut henkilö (Parrila 2002, 32).

### 2.3 Valmistautuminen ja suunnitelmallisuus perhepäivähoiton toiminnassa

Alle kouluikäinen lapsi oppii tarkkailemalla ja havainnoimalla toimintaympäristöön sekä itse olemalla mukana arjen toiminnassa. Aikuinen vaikuttaa alle kouluikäisen lapsen oppimiseen suunnittelemalla ja muokkaamalla toimintaympäristöä tilanteen mukaan. Oppiminen tapahtuu käytännönläheisissä olosuhteissa. (Bredenkamp 1996, Ylimartimon 2001, 46–47 mukaan.) Oppiminen tarkoittaa varhaiskasvatuksessa sitä, että lapsi saa luontaisesti toimia arkiympäristössä (Kronqvist 2011, 21). Lahtelaisen perhepäivähoiton varhaiskasvatussuunnitelman (2006, 5) mukaan kasvattajan on otettava toiminnan sisältöä suunnitellessaan huomioon lapsiperheen yksilölliset tarpeet, joita käsitellään tiiviissä vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa. Tekijät pohtivat, että perhepäivähoidossa hoitajan ja vanhempien välinen yhteistyö on tiiviimpää kuin päiväkodissa pienen lapsiryhmän vuoksi.

Lapsiryhmälle suunnatun toiminnan tulee olla elämyksiä ja virikkeitä tarjoavaa, sekä innostaa lasta ajattelemaan omaa toimintaansa (Hujala & Lindberg 1998; Pascal, Bertram, Ramsden, Georgeson J Saunders & Mould 1995; Powell 1996; Riihelä 1996, Parrilan 2002, 68 mukaan). Toimintaa suunniteltaessa on huomioitava, että musiikkiliikuntatuokiolle tulee sisällyttää vaikeusasteeltaan vaihtelevia harjoitteita, jotta lapsiryhmän mielenkiinto pysyy yllä (Juntunen 2010, 24). Lapsi tarvitsee aikuisen valmistelemaa ja suunnittelemaa ohjausta, koska hän kykenee ajattelemaan asioita rajallisesti. Lapselle ei tule tarjota liian vaikeaa tehtävää. Aikuinen ei ole asiantuntija tai auktoriteetti lapsen silmissä. (Onnismaa 2010, 49–50.) Tekijät pohtivat, että aikuisen auktoriteetti tuo kuitenkin lapsen toimintaan turvallisuuden tunnetta ja asettaa rajoja. Perhepäivähoidossa toteutettavan työn perustana on lapsen etu (Huttunen 1989, Häkkisen 2000, 47 mukaan).

#### 2.4 Perhepäivähoitajan antama kannustus ja ohjaus

Perhepäivähoitajan tulee tarjota hoidettavalle lapsiryhmälleen huolenpitoa, antaa ryhmälle tilaa ja aikaa itseilmaisuun sekä arvostaa jokaista lasta yksilöllisesti. Yksilöllisen huomion antaminen ja kannustaminen vahvistavat hoidettavien lasten arvokkuuden ja tärkeyden tunnetta sekä lisäävät lasten itseluottamusta. Lisäksi yksilöllinen huomiointi ja kannustus lisäävät lasten myönteistä käsitystä itsestään. (Lahtelaisen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma 2006, 3–4.) Lapset luovat omaa tulevaisuuttaan eläen aktiivisena ja oppivana toimijana, mihin he tarvitsevat aikuisen ohjausta (Leinonen 2010, 3).

Päivähoidossa toteutettavat toimintatuokiot ovat leikin ja perushoidon ohella tärkeitä oppimisen mahdollistavia tilanteita, joissa aikuinen ohjaa lasta (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 16). Varhaiskasvattajia suositellaan tarjoamaan ohjattuja liikuntatuokioita, koska ne vahvistavat lasten fyysistä kehitystä. Lapsi viettää suurimman osan päivästänsä päivähoitossa, jolloin kasvatustajan tulee vahvistaa lapsen motorisia perustaitoja järjestämällä tasapainoa, liikumista ja käsittelytaitoja vaativaa toimintaa sisä- ja ulkotiloissa (Iivonen 2008, 13, 116.) Toimintatuokioihin sovitaan yhdessä säännöt ja niitä käsitellään ymmärrettävästi (Ylimartimo 2001, 47). Tässä tutkimuksessa kohderyhmän kanssa tehtiin työskentelysopimus.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (2005, 16) jatkaa, että kasvatustyötä ohjaavia työn toimintaperiaatteita ovat vastuuntuntoisuus ja kyky vastata lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Perhepäivähoitajat vahvistavat ja ylläpitävät myönteistä ja lämmintä tunnelmaa, jonka avulla lapset tuntevat olevansa hyväksytyjä sekä kuuluvansa perhepäivähoitoon. Ylimartimo (2001, 33) täsmentää, että Bredekampin (1996) mukaan perhepäivähoitajan ja lapsen keskinäisen tasapuolisen kanssakäymisen edellytyksenä ovat arvostus ja avoimuus. Lapsen tulee valita toimintansa oman perhepäivähoitajan antamista vaihtoehdoista, joille perhepäivähoitaja asettaa raamit. Pohdittiin, että perhepäivähoidossa lapsi viettää koko hoitopäivän yhden saman aikuisen kanssa, kun taas päiväkodissa lapsesta huolehtii usea aikuinen.

## 2.5 Perhepäivähoidon sijoittuminen varhaiskasvatuspalveluihin

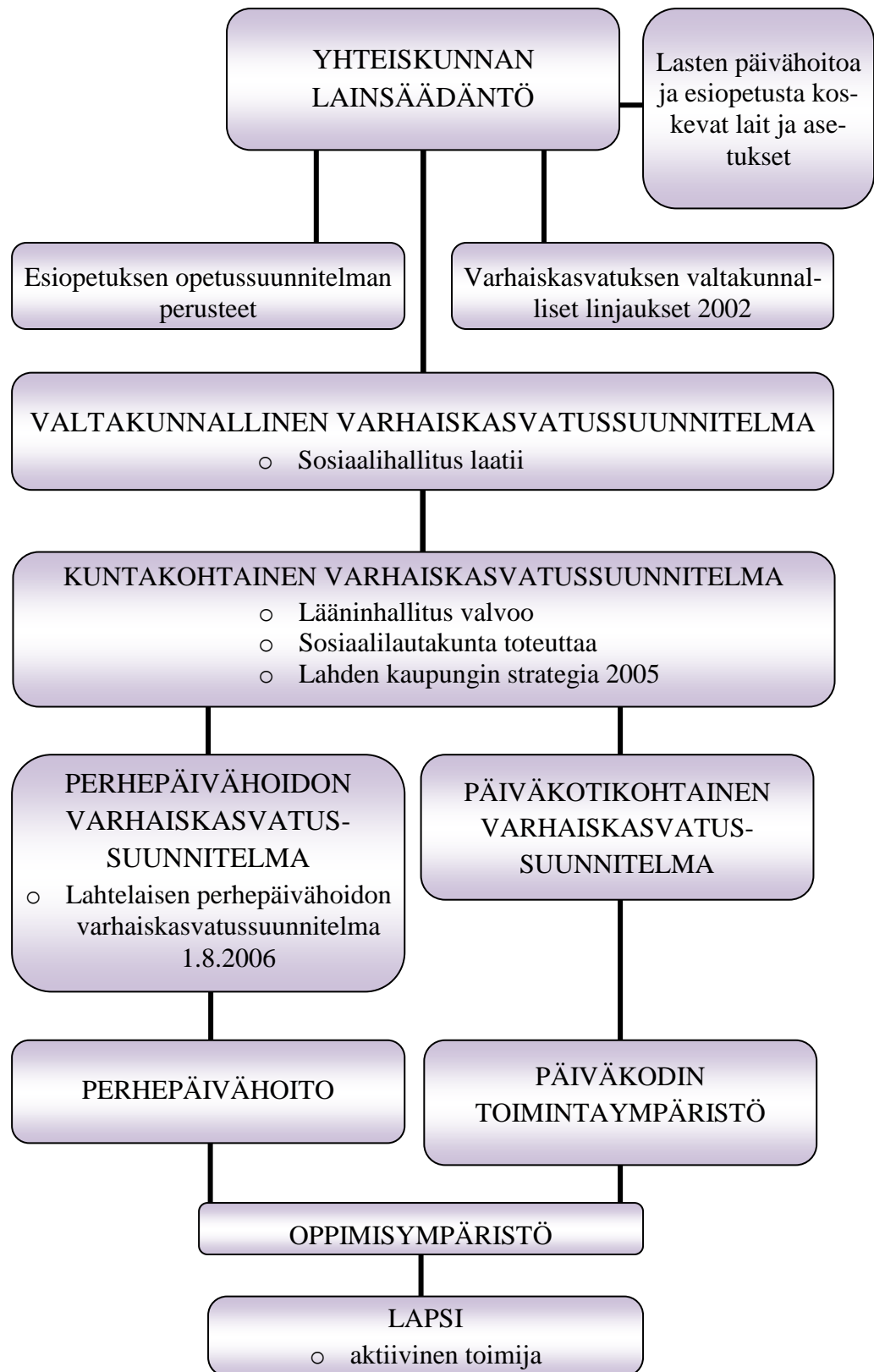
Tähän opinnäytetyöhön rakennettiin omatekoisesti kuvio perhepäivähoidon sijoittumisesta varhaiskasvatuspalveluihin (kuvio 1). Omatekoisella kuviolla havainnollistettiin näkyväksi päivähoidon toimintajärjestelmä. Kuvioon merkittiin tämän tutkimuksen kohderyhmä, jotta pystyttiin hahmottamaan mitkä lait, asetukset ja asiakirjat ohjaavat perhepäivähoidon toimintaa. Kuvio esittää, miten keskeisenä osana lapsi on palvelujärjestelmässä.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (2005, 8–9, 16) kertoo, kuinka varhaiskasvatustyössä olevien työntekijöiden tehtäviä ohjaavat yhteiskunnan lainsäädäntö ja linjaukset. Yhteiskunnan lainsäädäntö sisältää lasten päivähoidon ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, valtioneuvoston säätämät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta kunnat suunnittelevat oman varhaiskasvatussuunnitelman. Kuntakohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta luodaan perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma sekä päiväkotikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Lahden kaupungilla on oma Lahtelaisen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta keskittyy yleisimmin päiväkodeissa ja perhepäiväkodeissa tarjottavaan päivähoidon (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11). Päivähoidossa olevat ammattikasvattajat ja vanhemmat suunnittelevat yhteistyössä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tai lapsen esiopetussuunnitelman, joka ohjaa tavoitteellista kasvatustehtävää (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 16).

Leinonen (2010, 11) kirjoittaa, miten Brotherus (2004) kuvaa päiväkodin toimintaympäristön mahdollistavan monipuolisemmin vuorovaikutuksellisen oppimisen tilanteet suuremmissa lapsiryhmässä. Päiväkodin arkea tahdittaa säännöllinen ja tarkkaan suunniteltu aikataulu, joka mahdollistaa opetuksellisen työn toteutumisen suuremmissa lapsiryhmässä. Tekijät pohtivat, että päiväkodissa toiminta tapahtuu tietyssä tilassa ja paikassa. Perhepäiväkodissa lapsi voi ottaa leluauton korista ja asettua leikkimään itselleen mieluisaan paikkaan. Päiväkodin kasvattajilta vaaditaan pätevyyttä toimia opetuksellisessa tehtävässä, velvollisuuksien täyttämistä, päättävyyttä, omatoimisuutta ja vaikuttavuutta yhteiskunnassa (Lindsay 2002, Leinosen 2010, 16 mukaan). Opinnäytetyön tekijät näkevät ammattikasvattajien osaamisalueissa vahvuutena persoonalliset ja rikastuttavat toimintatavat, joita on vahvistettu ammatillisen polun varrella.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus (2005, 17–18) kuvaa kuinka päivähoiton toimintaympäristön tehtävänä on innostaa ja rikastuttaa lapsen toimintaa sekä antaa mahdollisuuden lapselle toteuttaa itseään luovan toiminnan keinoin. Lapsi on aktiivinen toimija virikkeellisesti rikkaassa ympäristössä, jossa oppiminen voi mahdollistua. Niemi (2001, 60–61) toteaa, että Kurjen (2000) mukaan opetuksellisessa tilanteessa osallistujien innostaminen on olennaista, koska tavoitteena on rikastuttaa mielikuvitusta, kehittää keinoja tuoda itsensä näkyväksi, tukea yksilöllisiä ja ainutlaatuisia kehityksen tarpeita sekä synnyttää halua tulla osaksi ryhmää ja sen toimintaa.



KUVIO 1. Perhepäivähoidon sijoittuminen varhaiskasvatuspalveluissa

### 3 MUSIIKKILIIKUNTAKASVATUS

#### 3.1 Musiikkiliikunnan määrittelyä

Marja-Leena Juntunen on kirjoittanut musiikkiliikunnasta väitöskirjan Oulun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnassa vuonna 2004. Väitöskirjan nimi on ”Embodiment in Dalcroze eurhythmics”. Juntunen (2004, 5) käsittelee väitöskirjassaan liikunnallista musiikkikasvatuksen opetusmenetelmää. Opetusmenetelmässä oma keho toimii välineenä musiikkiliikunnassa ja on tärkeässä asemassa ajattelun ja luovuuden tuottamisessa. Tutkimuksessa luotiin puhutteleva tarkastelutapa ja laajennettiin musiikkiliikuntakasvatuksessa käytettävien käsitteiden määrää. Musiikkiliikuntaharjoitteiden aikana lapset ideoivat ja testaavat erilaisia tapoja liikkua musiikin mukana. Lapsen liikkuminen on yksilöllistä ja jokainen lapsi liikkuu parhaaksi kokemallaan tavalla. Musiikkiliikuntakasvatus vahvistaa lapsen kehitystä antaen rikastuttavia oppimiskokemuksia, joiden kautta lapsen luova itseilmaisuus kehittyy. Musiikkiliikunta tarjoaa yksilöllisen kokemisen lisäksi yhteisöllisiä tilanteita, joissa lasten kommunikaatio ja turvallinen ilmapiiri mahdollistuvat. (Juntunen 2004, 70; Juntunen 2010, 11.)

Jyväskylän yliopiston liikuntatieteiden laitoksella on tehty liikuntapedagogiikan lisensiaatintutkimus vuonna 2007. Tutkimuksen on tehnyt Anu Penttinen aiheesta ”Musiikista ja liikkeestä musiikkiliikuntaan. Toimintatutkimus musiikin ja liikkeen yhdistämistaitoa kehittävästä kurssista liikunnan aineenopettajakoulutuksessa.” Tutkimuksessa luotiin musiikin ja liikkeen yhdistämistaitoa kehittävä opetussuunnitelma. (Penttinen 2007, 2.) Musiikkiliikunta koostuu kahdesta suuremmasta osa-alueesta; musiikista ja liikunnasta. Musiikkiliikunnaksi voidaan ymmärtää kaikki liikunta, johon yhdistetään musiikkia. (Penttinen 2007, 14.) Musiikkiliikunta on yksi musiikinopetuksen menetelmä, jossa opetellaan äänen käyttöä, kehosoittimia ja loruttelua (Juntunen 2004, 57; Penttinen 2007, 13).

Musiikkiliikunnassa keskeisintä on rytmikasvatus eli rytmiiikka (Penttinen 2007, 13). Rytmisyyden avulla pystytään oppimaan musiikkia ja liikuntaa. Lisäksi tavoitteena on oppia muita musiikin pääelementtejä melodiaa ja harmoniaa sekä vahvistaa äänen voiman ja keston muutoksien havaitsemista. Simola-Iisaksson,

Musiikkiliikunnan avulla voidaan oppia musiikin osa-alueita liikkumalla, soittamalla, laulamalla, kuuntelemalla, riimittelemällä ja improvisoimalla eli hetkessä tuottamalla (Juntunen 1997, Penttisen 2007, 17 mukaan; Jääskeläinen & Ruoppila 1980, Karhun 2009, 8 mukaan). Musiikkiliikunnan toteuttamisessa voi käyttää välineinä erikokoisia palloja, liinoja, soittimia, cd-levyjä, roolivaatteita, hernepusseja ja pensseleitä (Ruokonen 2009, 26). Tässä tutkimuksessa käsinuket olivat myös olennainen väline musiikkiliikuntatuokioilla.

Jacques-Dalcrozen mukaan musiikkiliikunnan peruselementeiksi luetaan voiman lisäksi aika, tila ja muoto. Liike tehdään sopivassa ajassa, valmistellussa tilassa ja säännöllisessä rytmisä. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1994, Karhun 2009, 6, 10 mukaan.) Musiikkiliikunnan kautta keskittyminen, havaintokyky, ajattelu ja muisti pystyvät kehittymään. Lapsen kielellinen kehitys etenee lapsen oppiessa rytmikkaa ja käsitteiden hallintaa. Myös lapsen fyysisen, kuulo-, tunto-, näkö- ja tasapainoaistin käyttö harjaantuu liikkumalla musiikin mukana. (Perkiö 2010, 12.) Lapsen hallitessa musiikkiliikunnan elementtejä syntyy luovaa musisointia (Juntunen 2009, 248).

Musiikkiliikunnan sisältöön luetaan kuuluvaksi hengästymistä tuottavan liikunnan tarjoaminen musiikin tahtiin sekä roolileikit (Lahtelaisen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma 2006, 24). Karhu (2009, 12) kirjoittaa, että Anttilan (1994) mukaan musiikkiliikuntakasvatus vahvistaa yksilön ainutlaatuisuutta ja yksilö oppii tuntemaan itseään paremmin. Ruokonen (2009, 26) lisää musiikkiliikunnan parantavan sorminäppäryystaitoja ja suurten lihasryhmien liiketaitoja sekä toistuvan ja monipuolisen liikehinnän oppimista. Musiikkiliikunnan ja luovan tuottamisen avulla lapsen minäkuva vahvistuu. Luovuus on ainutlaatuinen ja erillinen ominaisuutensa, joka kuitenkin yhdistetään usein älykkyyteen, oppimiseen, mielikuvituksen ja kekseliäisyyteen (Runco 2007, 10). Tekijät pohtivat, että jokaisessa yksilössä on luovuutta, mutta luovuutta hyödynnetään eri tavoin. Luova tuottaminen ja ilmaisu eivät vaadi viisautta tai koulutusta.



### 3.2 Musiikkiliikunnan kehittyminen

Jyväskylän yliopiston musiikin laitokselta on valmistunut Heini Lehmusvaaran tekemä musiikkikasvatuksen pro gradu-tutkielma vuonna 2007. Pro gradu-tutkielman teoksen nimi on ”Perusrhythmistä polyrytmiikkaan. Musiikkiliikuntaoppimateriaali ja sen testaus peruskoulun seitsemännellä luokalla.” Lehmusvaara on suunnitellut ja luonut perusopetuksen musiikkikasvatuksessa hyödynnettävän toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelmassa käytettiin musiikkiliikunnan isähahmon Èmile Jacques-Dalcrozen keksimää menetelmää. (Lehmusvaara 2007, 5.) Jacques-Dalcrozen teoria perustuu käsitykselle siitä, että lapsella on luontainen liikerytmi (Choksy, Abrahamson, Gillespie & Woods 1986, Lehmusvaaran 2007, 5 mukaan).

Jacques-Dalcrozen mielestä musisoinnista oli tullut automaattista, ja opiskelijat eivät kokeneet musiikkia luovana menetelmänä. Tästä huolestuneena hän kehitti 1800-luvun lopulla menetelmän, jossa hän liitti musiikin tempomaiseen liikehdintään. (Juntunen 1999, Lehmusvaaran 2007, 4–5 mukaan.) Èmile Jacques-Dalcrozen kehittämän menetelmän ensisijaisena tarkoituksena on musiikin sisäistäminen liikkeen avulla. Vastattaessa melodiseen ja tempomaiseen virikkeeseen vartalon toiminnalla vahvistuvat kuulijan ajattelun ja ymmärryksen osa-alue sekä kuuloaistin herkkyyks. Jacques-Dalcrozen mielestä musiikkiliikunnan tavoitteena oli ymmärtää melodia ajatuksen tasolla, jolloin sen pystyi vain itse kokemaan. (Juntunen 1999, Lehmusvaaran 2007, 6 mukaan.)

Lehmusvaara (2007, 13–14) kirjoittaa, että Rahkosen (1994) mukaan musiikkiliikuntakasvatuksen toteutuksen Suomessa aloitti 1900-luvun alkupuolella Maggie Gripenberg. Gripenberg käytti Jaques-Dalcrozen menetelmän tavoin pianonsoittoa rytmittämässä liikunnan opetusta. Gripenbergin seuraajana työskenteli Sibelius-Akatemiaa edeltäneessä Helsingin musiikkiopistossa Ilta Leiviskä 1900-luvun keskivaiheilla, jolloin musiikkiliikuntakasvatuksesta tuli käytännöllinen ja suosittu kasvatustapa. Ilta Leiviskän jälkeen hänen virkaansa jatkoi Inkeri Simola-Iisaksson, jonka aikana musiikkiliikuntakasvatuksen käsite otettiin Suomessa käyttöön virallisesti.

### 3.3 Liikunta on lapsen musisointia

Alle kouluikäisen lapsen kehitys tapahtuu yhdessä aivojen ja selkäytimen kehittymisen kanssa ja elinympäristön antamien virikkeiden ansiosta (Kehityksen osa-alueet ja virstanpylväät -artikkeli 2004, 11). Lapsen keskushermosto saa aikaan halun liikunnalliseen toimintaan. Keskushermosto on noin 3-7-vuotiaana eniten altis ulkopuolisiin ärsykkeisiin. (Ojala & Viinikainen 2000, 18.) Karhu (2009,6) tuo esiin, miten Simola-Iisakssonin, Jääskeläisen ja Ruoppilan (1980) mielestä pieni lapsi innostuu luontaisesti liikuttamaan vartalooaan rytmin ja melodian mukana. Vienola (2011, 166) kertoo, että varhaislapsuudessa tapahtuva kehon kasvu on perusta muille kehityksen osa-alueille, koska suurten lihasryhmien liikeratojen ja sorminäppäryystaitojen harjaantuminen vahvistavat hermoratoja. Lapsen kasvaessa hermoratojen tehtävänä on varmistaa kehonhallinta, tietoisuus liikkumisesta ja ajattelutoiminta.

Vuollen (2000, 38) mukaan, varhaislapsuuden aikaiset positiiviset ja elämykselliset liikuntakokemukset ovat merkittäviä lapsen omaksuessa opitut liikunnalliset valmiudet pysyväksi ja aikuisikään ulottuvaksi elämäntavaksi. Liikunnan kautta pystytään oppimaan ja tuntemaan myös musiikin eri keinoja ja osa-alueita, kuten laulamista, soittamista ja kuuntelemista (Simola-Iisaksson, Jääskeläinen & Ruoppilan 1980, Karhun 2009, 6 mukaan). Perhepäivähoitaja kannustaa ja turvaa mahdollisuudet harjoitella muun muassa kävelyä, esineen kiinniottamista ja heittämistä sekä keinumista. Monipuolisen liikunnan tarjonnan toteutuminen vaatii ammattikasvattajilta keskinäistä sitoutumista lapsilähtöisen toimintaympäristön suunnitteluun ja muokkaamiseen. (Anttila & Hämäläinen 2008, Pönkön & Sääkslahden 2011, 149 mukaan.)

Lapsen asuinolosuhteet, päivähoitopaikka ja harrastustoiminta toimivat liikunnallisten kokemusten ja liikunnasta innostumisen lähteinä. Alle kouluikäinen lapsi tarvitsee liikuntaa kasvaakseen ja kehittyäkseen oman ikätasonsa mukaisesti, mutta perinnölliset tekijät asettavat tälle raamit. Lasta ympäröivä elinympäristö määrittelee lapsen kasvun suunnan perustarpeiden kuten ruoan, levon ja puhtauden täyttymisen ehdolla. Terveen lihaksiston ja luuston kasvaminen edellyttää liikunnan ohella perustarpeiden tyydyttämistä. (Malina, Bouchard & Bar-Or 2004, Pön-

kön & Sääkslahden 2011, 136–137 mukaan.) Opinnäytetyön tekijät pohtivat, miten lapsen perustarpeet ja niihin vastaaminen tulevat olla tasapainossa.

### 3.4 Musiikki on kuuluvaa liikettä

Ruokonen (2005, 28) tuo esille Meyerin (1956) ajatuksia siitä, miten musiikki vapauttaa kuuntelijan huomaamattaan kuvitukselliseen omaan maailmaan. Musiikki toimii terapeuttisena menetelmänä tunteiden käsittelyssä ja tunnelman luoja. Musiikki elävöittää koettua ja elettyä todellisuutta, sekä sen avulla voidaan työstää ikäviä asioita (Karma 1986, Ruokosen 2005, 28 mukaan). Musiikki synnyttää mielle yhtymiä, vaihtelevia elämyksiä, erilaisia mielentiloja kuten iloa, surua, vihaa, kateutta, tyytyväisyyttä ja hämmennystä. Lisäksi musiikki saa aikaan halua ilmaista musiikkia kehon kautta sekä ideoiden tuottamista. (Ruokonen 2005, 28.) Tekijät pohtivat, miten musiikilla on moniulotteiset mahdollisuudet sen monipuolisuuden ansiosta; musiikkia voidaan tuottaa itse, kuunnella ja yhdistää liikehdintään. Musiikki sopii eri-ikäisille ja erityyillisille ihmisille, koska on olemassa paljon erilaisia musiikkityylejä. Tässä tutkimuksessa musiikkia käytettiin rikastuttamaan liikuntakasvatusta.

Louhivuori (2009, 12–13) tarkastelee musiikkikasvatusta yksilöllisestä, yhteisöllisestä ja osallistumisen näkökulmasta, jotka ulottuvat tämän yhteiskunnan ulkopuolelle. Yksilöllisessä musiikkikasvatuksessa keskitytään musiikin vaikutukseen henkilökohtaisella tasolla (Triandis 1995, Louhivuoren 2009, 12–13 mukaan). Louhivuori (2009, 12–13) jatkaa, että yhteisöllisessä musiikkikasvatuksessa korostetaan vuorovaikutuksellista toimintatapaa. Osallistumisen ajattelutavassa tulkitaan musiikkia aktiivisesta ja passiivisesta näkökulmasta. Aktiivisessa näkökulmassa lapsi itse tuottaa musiikkia äänensä tai instrumenttien avulla ja passiivisessä näkökulmassa lapsi nauttii musiikkia kuuloaistin kautta. Heikkinen (2004, 69) lisää, että musiikki on omannut alun alkaen leikille ominaiset piirteet; tekeminen toteutuu uudestaan samassa ja tietyssä paikassa. Samalla tavalla musiikki on johdonmukaista, tempomaista ja tahdikasta, jolloin se houkuttaa musiikista nauttivia omaan mielikuvitukselliseen maailmaan.

Alle kouluikäisille lapsille tarjottavalla musiikkikasvatuksella vahvistetaan kasvamista ja annetaan lähtökohtia oppia uutta tietoa. Musiikkikasvatuksen tarkoituksena on tukea lapsen kehitystä ja antaa tasapuolisesti musiikillisia elämyksiä lapsen lähtökohdasta riippumatta. Musiikkikasvatuksen tavoitteena on järjestää alle kouluikäisille lapsille paikka, joka tarjoaa taiteellisia, positiivisia ja asioiden oivaltamisen kokemuksia. Musiikillinen toimintaympäristö edistää lapsen kuuloaistia sekä vahvistaa lapsen kiinnostusta musiikin osa-alueisiin, joissa musiikkiin yhdistetään äänen tuottaminen, liikehdintä, kuvataide, omaehtoinen luovuus ja instrumenttien käyttäminen. (Ruokonen 2009, 22.) Tässä tutkimuksessa instrumentteina käytettiin rytmikapuloita, kulkusia, rytmimunia, quiroa, kehärumpua, marakasseja ja kehosoitimia.

### 3.5 Lapsen innostaminen ja osallistaminen musiikkiliikunnassa

Musiikkiliikuntatuokioille koottiin välineitä ja materiaaleja, joiden avulla innostettiin lapsiryhmiä mukaan toimintaan. Välineet ja materiaalit valittiin tarpeen ja mielekkään ulkoasun perusteella. Toimintaan valitut materiaalit ovat opetuksellisesti laadukkaita, kun lapset arvostavat ja pitävät niistä (Väkevä 2004, 155). Pääjoki (2011, 114) vahvistaa, että materiaalilla on yhteys taiteen ja luovuuden toteutumiseen. Taidekasvatus vaatii sopivien materiaalien lisäksi oikeita menetelmiä sekä suunnitelmallisuutta. Oikeiden menetelmien hyödyntäminen kasvattaa lasta, sillä niiden avulla lapsi oppii tärkeitä elämää ohjaavia periaatteita (Väkevä 2004, 156). Tekijät pohtivat, että elämää ohjaavia periaatteita ovat toisen ihmisen kunnioittaminen ja huomioiminen. Lapsen toimintaan sisältyy omaehtoinen itsensä ilmaisu, jossa lapsi synnyttää uudenlaista luovuutta toimimiseen ja liikkumiseen (Heikkinen 2004, 50). Anttila (2009, 17) perustelee lapsen luovaa liikkumista seuraavasti:

*Luova liikunta perustuu siihen, että lapsen omaehtoinen liikkuminen on luovaa ja tutkivaa. Liikkuminen on lapsen tapa ottaa selvää asioista ja osallistua maailmaan. Aikuisen ohjaama luova liikunta onkin tällaisen luontaisen liikkumisen välitön jatke. Se lähtee lapsen omasta liikkeestä, leikistä ja yhteisen toiminnan ilosta. (Anttila 2009, 17.)*

Tämän tutkimuksen aihe musiikkiliikuntakasvatus kuuluu taidekasvatuksen sisälle. Taiteen hyödyntämistä kasvatustoiminnassa perustellaan kulttuuriperinnön viemisellä eteenpäin, tiedonkäsittelytaitojen sekä uuden oppimisen vahvistumisella (Sawyer 2012, 391). Ajateltiin, että satuteeman yhdistämisellä musiikkiliikuntatuokioon varmistetaan satukulttuurin jatkuvuutta. Lisäksi innostetaan ja osallistetaan lapsiryhmää mukaan toimintaan, omaksutaan uusia toimintatapoja sekä syvennetään satuteemaa monipuolisin musiikkiliikunnan menetelmin. Lapsen oikeuksien sopimuksen (Yhdistyneet Kansakunnat 1989) 31. artiklan mukaan lapsella on oikeus taide- ja kulttuurielämyksiin. Tekijät pohtivat, että aikuisen tulee viedä lapsi taide- ja kulttuurielämysten pariin.

Lapsesta itsestään lähtevään liikkumisen tarpeeseen vastaaminen onnistuu osallistamalla lapsia toiminnan rakentamiseen. (Anttila & Hämäläinen 2008, Pönkön & Sääkslahden 2011, 149 mukaan.) Opinnäytetyön tekijät pohtivat, että lasten osallistaminen antaa lapsille kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisen mahdollisuudesta. Kehityksen osa-alueet ja virstanpylväät -artikkelissa (2004, 11) lisätään, että lapsen kasvuun vaikuttaa lisäksi ohjeistaminen ja lapsesta itsestään lähtevä vapaaehtoinen tekemiseen osallistuminen. Mietitiin, kuinka lapsi tarvitsee ohjattua ja tavoitteellista toimintaa, joka herättää mielenkiintoa ja innokkuutta lapsen toimimiseen. Aikuisen asettamat rajat ja läsnäolo luovat turvallisuuden tunnetta yhteiseen toimintaan.

Lapsen ainutlaatuisen kasvun perustana on luova toiminta, joka antaa tilaisuuden lapselle käsitellä tuntemuksiaan luotettavassa ympäristössä. Maailman ja lapsen välinen suhde vahvistuu luovan toiminnan kautta. (Pääjoki 2011, 112.) Lapsen leikki vahvistaa lapsen luovuutta ja mielikuvitusta (Saracho 2012, 9). Lapsi tutkii ympäristöään monien aistien kautta ja toiminnallaan, joiden kautta lapsi tekee luovia päätelmiä ja omia johtopäätöksiä. Luovuus rikastuttaa lapsen maailmankuvaa. (Bonsdorff 2009, Pääjoen 2011, 111 mukaan.) Lapsi on liikkuva, leikkivä, tutkiva ja luova (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 23–25).

## 4 SUUNNITTELUVAIHE

### 4.1 Tutkimuskysymys

Tähän tutkimukseen lähdettiin etsimään vastausta aineistolähtöisesti. On suositeltavaa, että tutkimuskysymyksen muotoilussa huomioidaan tutkimuskohteen olevan osa suurta kokonaisuutta (Hannula 2007, 114). Tässä tutkimuksessa selvitettiin innostavan ja rikastuttavan musiikkiliikuntatuokion rakennusaineiksia. Opinnäytetyön tutkimuskysymykseksi muotoutui: **Millä keinoilla voidaan rakentaa innostava ja rikastuttava musiikkiliikuntatuokio perhepäivähoidossa?**

### 4.2 Kohderyhmän kuvaus

Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Lahden perhepäivähoitopalveluiden ohjaaja, joka valitsi yhteistyötahoiksi kolme musiikkiliikunnasta kiinnostunutta perhepäivähoitajaa. Tässä tutkimuksessa käytettiin kolmesta perhepäivähoitajasta nimityksiä perhepäivähoitaja 1, perhepäivähoitaja 2 ja perhepäivähoitaja 3 anonymiteetin säilyttämiseksi. Tutkijoiden on tärkeää suojella osallistujien tunnistamattomuutta (Kylmä 2008, 115). Lahden perhepäivähoitopalveluiden ohjaaja perusteli valintaansa perhepäivähoitajien tarpeiden tuntemuksella. Valitut perhepäivähoitajat osoittivat halukkuutensa kehittää ja monipuolistaa perhepäivähoidossa toteutettavaa musiikkiliikuntakasvatusta. Perhepäivähoitoryhmien määrä perusteltiin sillä, että pystyttiin hyödyntämään enemmän erilaisia musiikkiliikuntamenetelmiä.

Perhepäivähoidon lapsiryhmät koostuivat 1–6-vuotiaista lapsista. Lapsia oli yhdessä perhepäivähoitoryhmässä neljä. Hujala, Parrila ja Tarumaa (2000, 7) määrittelevät perhepäivähoidon ryhmäominaisuuksiin kuuluvan sen, että perhepäivähoidossa on yhtä aikaa korkeintaan neljä alle kouluikäistä lasta yhtä hoitajaa kohti. Pieni osallistujamäärä on tyypillistä laadulliselle tutkimusmenetelmälle, koska pyritään saamaan syvä ja monipuolinen tutkimusaineisto (Chaiklin 2000, Kylmän 2008, 114 mukaan). Perhepäiväkodissa toimintatilat ovat pienehköjä, jolloin laadukkaana musiikkiliikuntakasvatuksen tarjoaminen on haasteellista ja vaatii perhepäivähoitajalta oma-aloitteisuutta ja innokkuutta.

#### 4.3 Työn eteneminen ja aikataulutus

Laadullinen tutkimus on vaiheittain etenevää toimintaa, jonka eteen vaaditaan vaivannäköä ja ajankäyttöä (Hulkari 2006, 179). Opinnäytetyön ideointi ja suunnittelu aloitettiin elokuussa 2011. Aihe rajautui opinnäytetyön ideoinnin ja suunnitteluvaiheen alkaessa. Teoreettisen viitekehyksen kerääminen ja suunnitelmaraportin kirjoittaminen lähti käyntiin syyskuussa 2011.

Ensimmäinen yhteydenotto Lahden johtavaan perhepäivähoidon ohjaajaan tehtiin puhelimitse 13.9.2011, jolloin haluttiin kartoittaa perhepäivähoidon yhteistyöhakukkuutta lähteä kehittämään musiikkiliikuntakasvatusta. Johtavalle perhepäivähoidon ohjaajalle lähetettiin sähköpostitse suunnitelma toiminnan sisällöstä, jossa oli esimerkkejä musiikkiliikuntaleikeistä. Perhepäivähoitajien valikoiduttua heihin oltiin yhteydessä ja sovittiin keskustelutuokioiden ajankohdista.

Ideointi- ja suunnitelmaseminaari oli marraskuussa 2011, jonka jälkeen haettiin tutkimuslupaa Lahden kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden palvelupäälliköltä joulukuussa 2011. Tutkimuslupa myönnetään tutkijan tekemän hakemuksen pohjalta (Kylmä 2008, 111). Myönteisen tutkimuslupapäätöksen saapumisen jälkeen toimitettiin lupakirjeet vanhemmille (liite 2) sekä tavattiin perhepäivähoidon lapsiryhmät joulukuussa 2011 ja tammikuussa 2012. Musiikkiliikuntakasvatuksen toiminnalliset toteutukset järjestettiin perhepäiväkodeissa tammikuussa 2012. Laadullinen tutkimus kohdistuu toiminnalliseen ympäristöön (Hulkari 2006, 179). Opinnäytetyön raporttia kirjoitettiin ja musiikkiliikuntaopasta työstettiin tammikuusta huhtikuuhun 2012. Valmis opinnäytetyö esitettiin julkaisuseminaarissa huhtikuussa 2012.

#### 4.4 Esiymmärrystä keskustelutuokiolla

Keskustelutuokioiden toteutukset olivat 28.9., 29.9. ja 10.10. lasten päiväunien aikaan, koska lasten tapaaminen mahdollistui vasta tutkimusluvan saamisen jälkeen. Keskustelutuokiolla hankittiin esitietoa käytettävissä olevista välineistä ja toiminnan toteutustiloista perhepäiväkodeissa. Musiikkiliikuntatuokiota suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon harjoitteiden sopivuus ja vaihtelevuus lapsiryhmille (Linna-

kivi, Tenkku & Urho 1988, Karhun 2009, 15 mukaan). Perhepäivähoitajilta kysyttiin lapsille tuttuja musiikkiliikuntaleikkejä, jotka antoivat esiymmärrystä lasten kokemuksista musiikkiliikunnasta. Tässä tutkimuksessa käytettyjen tuttujen musiikkiliikuntaleikkien ja kiinnostavien teemojen avulla lapsia innostettiin mukaan toimintaan.

Perhepäivähoidossa toteutettavan lapsen oppimista ja luovuutta tukevan toiminnan monipuolisuuteen vaikuttavat tilojen käyttömahdollisuudet ja lasten saatavilla olevat välineet (Howes & Smith 1995, Parrilan 2002, 64 mukaan). Perhepäivähoitaja 1:n käytössä olevia välineitä olivat erilaiset rytmisoittimet ja kangasmateriaalit. Toimintatuokiot toteutettiin päivälevon tilassa. Lapsiryhmän mielenkiinnon kohteiksi osoittautuivat eläimet ja talvi. Perhepäivähoitaja 2:n välineistöstä löytyi erilaisia rytmisoittimia ja roolivaatteita. Toimintatuokioiden toteutustilana toimi avara olohuone. Lapsiryhmän mielenkiinnon kohteina nousivat esiin hyppiminen, autot ja eläimet. Perhepäivähoitaja 3:lla oli eri teemoihin soveltuvia roolivaatteita ja rytmisoittimia. Perhepäivähoitaja 3:n toimintatuokiot järjestettiin pienessä leikkihuoneessa. Lapsiryhmän mielenkiinnon kohteita olivat eläimet ja vuodenaajat.

Keskustelutuokioilla haluttiin ottaa huomioon perhepäivähoitajien toiveita tuokioiden sisällöstä, jolloin perhepäivähoitajia osallistettiin suunnitteluun. Keskustelutuokioilla sovittiin lapsiryhmien tapaamisista ennen toimintatuokioita. Tutkimuslupahakemus vietiin Lahden varhaiskasvatuspalvelujen palveluyksikköön 25.11. Myönteisen tutkimusluvan saavuttua toimitettiin lupakirjeet perhepäivähoitajille, jotka välittivät lupakirjeet lasten vanhemmille. Lupakirje sisälsi kuvauksen toiminnasta, sen tarkoituksesta, lasten anonymiteetista, tuokioiden ajankohdista ja allekirjoitettavan lupapaperin lapsen osallistumisesta toimintatuokioille. Lasten parissa tehdyissä tutkimuksissa tulee huomioida lasten hyvinvoinnin turvaaminen ja suojeleminen. Lapset kokevat saavansa arvostusta osallistuessaan toimintaan ja heidän osallistumisensa on täysin vapaaehtoista. (Archard 1993; Freeman 1983, Hillin 2006, 81 mukaan.) Ennen lapsiryhmien tapaamiskertoja tarkastettiin vanhempien allekirjoittamat lupakirjeet.



#### 4.5 Lapsiryhmien tapaaminen

Lasten tapaamiskerrat toteutuivat joulukuun 9. ja 12. sekä tammikuun 5. päivä. Jokaisen lapsiryhmän tapaamiskerralla luotiin yhteisöllisyyttä ja turvallista ilmapiiriä musiikillisten liikuntaleikkien avulla. Yhteisöllisyys on ihmisten keskinäistä kanssakäymistä, menetelmiä joilla toimitaan ja käytösmalleja ohjaavia arvoja. Yhteisöllisyys nähdään tarkoituksenmukaisena ja sosiaalisena mallina. (Hautamäki 2005, Hiltusen 2009, 46 mukaan.) Lasten tapaamiskerroilla esittäydettiin lapsille, kerrottiin, miksi tultiin paikalle ja kuinka monta kertaa tuokioita järjestetään. Perhepäivähoitajille esiteltiin toimintatuokioiden suunnitelmat ja käytiin yhdessä läpi toimintatuokioilla tarvittavat materiaalit ja välineet.

Lapsiryhmiä tavattaessa tunnelmasta havaittiin, että perhepäivähoitajat olivat keroneet yhteisestä tapaamisesta. Tapaamiskerroilla ilmapiiri oli odottavainen, koska lapset tulivat opinnäytetyön tekijöitä vastaan jo eteiseen. Lapsiryhmien ja perhepäivähoitajien vastaanotto oli lämmin ja miellyttävä. Perhepäivähoitajien osallistuminen oman lapsiryhmänsä mukana musiikkiliikuntaleikkeihin innosti ja rohkaisti lapsia. Tutun aikuisen eli perhepäivähoitajan läsnäolo ja lapsiryhmälle tutut musiikkiliikuntaleikit vaikuttivat turvallisen ilmapiirin syntymiseen. Tapaamiskerroilla lapsiryhmien ja opinnäytetyön tekijöiden tuntemukset olivat jännittyneitä, mutta myös innostuneita jokaisen ottaessa osaa musiikillisiin liikuntaleikkeihin.

#### 4.6 Tuokioilla toistuvat yhdistävät tekijät

Kolmella toimintakerralla toistuivat yhdistävät tekijät, joilla luotiin turvallisuutta ja syvennettiin lasten oppimiskokemuksia. Perhepäivähoitajille kerrottiin, kuinka toimintatuokioiden kokonaisuus rakennetaan yhtenäiseksi **satuteemojen** avulla. Juntunen (2010, 25) vahvistaa teeman yhdistävän yksittäisiä toimintatuokioita toisiinsa. Lapsiryhmien tapaamiskerralla perhepäivähoitajille annettiin satukirjat ja heitä ohjeistettiin lukemaan valittuja satuja. Satuja lukemalla lapsiryhmiä valmisteltiin tulevia toimintatuokioita varten ja tutustutettiin sadun juoneen. Suojala (2009, 43) huomauttaa, että sadun käsittely etukäteen herättelee odotuksia ja ajatuksia sadun sisällöstä. Jokaista musiikkiliikuntatoimintatuokioita elävöitettiin **roolivaatteilla**, joiden avulla muuntauduttiin sadun päähahmoiksi.

Toimintatuokioita ja satuteemoja yhdistävinä tekijöinä käytettiin **käsinukkeja**. Käsinuket valikoituivat toimintatuokioiden satujen päähahmojen perusteella ja ne toimivat sadun juonen johdattelussa. Käsinukkeja olivat korppi ja kettu (liite 3), Kultakutri ja karhu (liite 4), porsas ja susi (liite 5). Käsinuket ostettiin toimintatuokioihin Anna-Maria Pokelan käsinukkevalikoimasta (Pokela 2012). Baric (2009, 36) kuvailee, millainen vaikutus nukella on toimintaan osallistuvalla lapsella ja aikuisella:

*Nykyään nukketeatterin merkitys korostuu ennen kaikkea välineenä, jonka avulla lasta voidaan ohjata taiteen pariin, aktivoida hänen luovuuttaan ja innostaa leikkiin. Nukketeatteri on symbolein ihmisen alitajuntaan pureutuvaa ilmaisua, jonka keskipisteenä on teatterinukke – tyylitelty, rakkaudella rakennettu pieni ihme, joka katsojan silmien edessä herää eloon ja muuttuu todeksi. (Baric 2009, 36.)*

Musiikkiliikuntatuokioita yhdistäväksi tekijäksi luotiin suullinen **sopimus yhteisistä työskentelytavoista**. Sovittiin, että pidetään yhdessä kivaa ja kuunnellaan ohjeita. Yhteisen sopimuksen avulla luotiin toimintatuokioille yhteisöllistä ilmapiiriä. Yhteinen sopimus työskentelytavoista asettaa toiminnalle raamit, luo turvallisuutta ja yhdistää lapsiryhmän yhteiseen toimintaan (Heikkinen 2004, 91–92). Tekijät pohtivat, että sopimus yhteisistä työskentelytavoista sitouttaa jokaisen osallistujan toimintaan. Sopimuksen kautta kaikille osallistujille on selvää, miten tulee toimia.

Lapsiryhmiä **osallistettiin** rakentamaan rekvisiittaa sekä ideoimaan rytmisiä liikkeitä ja ääniä toimintatuokiolla. Lasten osallistamisella oli opetuksellinen tavoite. Lapsen osallisuus vaikuttaa toiminnan onnistumiseen ja osallisuuden kautta lapsi kokee itsensä, oman mielipiteensä ja vaivannäkönsä merkitykselliseksi sekä arvostetuksi (Berthelsen & Brownlee 2009, Leinosen 2010, 15 mukaan). Pohdittiin, kuinka osallistavan toiminnan kautta perhepäivähoitaja oppii tuntemaan syvällisemmin lasten kiinnostuksen kohteet ja lasten tietämystä ympäröivästä maailmasta. Lapsen osallistaminen lisää tasa-arvoisuutta aikuisen ja lapsen keskinäiseen vuorovaikutukseen.

#### 4.7 Eläytyminen satuun musiikkiliikuntatuokioilla

Perhepäivähoitoryhmille valittiin satuteemat, koska haluttiin toistoa ja jatkuvuutta alle kouluikäisten lasten musiikkiliikuntakasvatukseen. Satujen käytön tavoitteena oli tukea lasten keskittymistä, rikastuttaa luovaa ajattelua ja kielellisiä taitoja. Yhdessä perhepäivähoitoryhmässä hyödynnettiin yhtä satua jokaisella toimintatuokiolla. Pohdittiin kokonaisuuden hahmottuvan paremmin ja toiminnan jatkuvan luontevasti sadun maailmassa. Sadut kerrottiin lapsille omin sanoin, jolloin ne olivat sovellettavissa kertojan näköiseksi. Suojala (2009, 42, 44) kertoo, että kirjallisuudesta löytyvien satujen äärelle pystytään menemään toistuvasti käymällä juonta läpi ja käsittelemällä aihetta luovin keinoin. Sadun maailmaa pystyy elävöittämään ja muuntamaan laulujen ja liikunnan avulla. Sadut alkavat elämään niiden sisälle mentäessä, mutta sadusta pääsee takaisin todellisuuteen kokijan halutessa. Pohdittiin, kuinka pienillä yksityiskohdilla ja rekvisiitan muutoksilla luotiin sadun maailmaa.

Sadut valittiin keskustelutuokion aikana esiin tulleiden lapsiryhmää kiinnostavien teemojen pohjalta. Toimintatuokioihin otettiin kolme eläinsatua: perhepäivähoitaja 1:lle Korppi ja juusto (liite 1/6), perhepäivähoitaja 2:lle Kultakutri ja kolme karhua (liite 1/13) sekä perhepäivähoitaja 3:lle Kolme pientä porsasta (liite 1/22). Eläinsatuja perusteltiin sillä, että lapset samaistuvat mielellään eläinhahmoihin. Immonen (2008, 7–8) kuvailee, kuinka eläinhahmot saavat lapsessa aikaan yhtenäisyyden tunteen ja kuinka heidän on helppo tuntea olevansa itse mukana sadun sisällä. Hän tuo eläinhahmojen merkityksen esiin seuraavalla tavalla:

*'Eläinten maailma' muodostaa ihmisten yhteisölle rinnakkaisen metaforisen yhteisön, johon ihmisyhteisön sosiaalinen rakenne ja moraalit ulotetaan. Tätä metaforista maailmaa käytetään sosiaalisten jännitteiden, konfliktien ja ristiriitojen käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Eläimet sopivat tähän tarkoitukseen hyvin, sillä ne ovat samaan aikaan kuten me ja erilaisia kuin me. (Franklin 1999, Immosen 2008, 7 mukaan.)*

Pohdittiin, että hyvässä sadussa on aina toivoa, kuten todellisessa elämässäkin. Täytyy uskoa parempaan tulevaisuuteen, vaikka menisi huonosti. Sadussa esiintyy myös mielikuvituksellisia hahmoja tai ilmiöitä, joita ei ilmene todellisessa elä-

mässä. Satujen päähenkilöinä voi olla ihmismäisesti käyttäytyviä eläimiä, jotka osaavat puhua ja ajatella kuten ihmiset. Sadulla on silta mielikuvituksellisesta maailmasta todelliseen elämään, esimerkiksi eläinten välinen keskustelu. Punamäki (2006, 67, 69) kirjoittaa, miten sadut heijastavat alle kouluikäisen lapsen kasvua sekä nostavat esille lapsen kasvua edistäviä asioita. Satujen avulla voidaan käsitellä tunteita esimerkiksi eläytymällä eri rooleihin.

#### 4.8 Aineistonkeruumenetelmät

Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelminä tiedekirjallisuutta, havainnointia sekä kirjallista, suullista ja piirustuspalautetta. Alasuutari (1999) lisää, että laadullisessa tutkimuksessa on hyödyllistä käyttää useita tiedonkeruumenetelmiä, sillä useiden menetelmien avulla voidaan tehdä monenlaisia tulkintoja ja tuoda näin läpinäkyvyyttä tutkimukselle (Juntunen 2004, 48). Tämän tutkimuksen aineistonkeruu aloitettiin hankkimalla **tieteellistä teoriapohjaa** tutkimuksen kohteesta, millä haluttiin varmistaa tutkimuksen luotettavuus. Kyrö (2004, 69) kirjoittaa, miten tutkimukselle luotettavuutta tuovat tieteelliset teorialähteet. Teoria johdonmukaistaa suunnitelmaa ja tuo varmuutta toimintaan siirtyessä (Salonen 2007, 88).

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin **havainnointi**, koska haluttiin seurata käytännön tilannetta tehden toiminnasta omia havainnoita. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa tutkittavaan kohteeseen liittyvistä tekijöistä. Havainnoinnin luotettavuutta voidaan vahvistaa perehtymällä hyvin etukäteen havainnoitavaan kohteeseen sekä määrittelemällä havainnoinnin kohteet yksityiskohtaisesti. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 141, 144–145.) Salonen (2007, 91) lisää, että havainnointi tuo esille ainoastaan palasia ilmiöstä, eikä kokonaisuuksia.

Havainnoita kirjattiin havainnointikaavakkeeseen (liite 6) ja omaa pohdintaa päiväkirjaan. Lapsiryhmän havainnointikaavake työstettiin itse, koska haluttiin saada vastauksia tämän tutkimuksen tutkimuskysymykseen. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää keinoja, joilla innostetaan ja rikastutetaan musiikkiliikuntakasvatustuokioita perhepäivähoidossa. Kaartinen-Koutaniemi (2009, 44) kirjoittaa, että laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittarina käytetään tutkittavaa koh-

detta koskevien havaintojen kirjaamista. Ricoeur (1981) täsmentää, että kirjatut havainnot toimivat yhteisenä muistin välineenä (Hannula 2007, 120).

Tämän tutkimuksen toiminnallisten toteutusten aikana havainnoitiin lapsiryhmien innostuneisuutta. Lapsi osoittaa innostuneisuutta omaehtoisen itseilmaisun kautta. Havaintoja tehtiin lapsiryhmän ilmeistä, liikkeistä, äänen voimakkuuksista, kommenteista, keskittymisestä sekä ohjeiden noudattamisesta. Lapsiryhmän itseilmaisua voidaan tulkita puheen, liikkeiden, tunteiden ilmaisun, ilmeiden ja vuorovaikutuksen avulla (Aaltonen, Lehtinen, Leppänen, Peltonen, Tarvo, Tuunainen & Viherä-Toivonen 2008, 44). Havainnot määräytyvät tutkijan etukäteen asettamien raamien mukaan (Salonen 2007, 91).

Havainnointia voi toteuttaa olemalla itse osallisena aktiivisessa toiminnassa mukana tai toimia sivusta seuraajana tehden muistiinpanoja (Kyrö 2004, 110). Tässä tutkimuksessa toinen opinnäytetyön tekijöistä toimi vuorotellen ulkopuolisena havainnoijana, ja toinen opinnäytetyön tekijä oli toiminnassa mukana osallistuvana havainnoijana. Pohdittiin, että olemalla aktiivisessa toiminnassa mukana voitiin havaita esiin nousevia tutkimukselle hyödyllisiä asioita, ja sivusta seuraajana voitiin keskittyä etukäteen mietittyihin havainnoitaviin kohteisiin. Havainnointi on suoritettava tarkasti työskennellen, jotta kaikki hyödyllinen otetaan huomioon ja kirjataan paperille. Alle kouluikäisiä lapsia havainnoitaessa kiinnitetään huomioita sanalliseen ja sanattomaan viestintään, koska lapset ilmaisevat itseään luonnollisesti monin tavoin (Clark 2005, Leinosen 2010, 16 mukaan).

Tässä tutkimuksessa lapsiryhmien ajatuksia musiikkiliikuntatuokiosta saatiin selville **suullisella palautteella**. Tuokioiden lopussa kysyttiin, mikä oli kaikkein hauskin musiikkiliikuntatuokiolla. Suullisella palautteella selvitettiin lapsiryhmän tuoreita ajatuksia. Kysymyksen muodostaminen voi olla haastavaa, koska on huomioitava vastaajien kielellinen kehitystaso. Kysymyksen on oltava jokaisen vastaajan oivallettavissa. Kysely on kuitenkin tehokas keino saada tietoa kohde-ryhmän kokemuksista. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 130–131.) Lapsiryhmän kiinnostusta musiikkiliikuntatuokiota kohtaan selvitettiin nallekorteilla (liite 7). Nallekorteissa (St Luke's Innovative Resources 2010) käytettiin keltaisia eli iloi-

sia ja sinisiä eli surullisia nallekuvia, joilla haettiin suoraa vastausta kysymykseen: ”Oliko tuokio kiva?”.

Ensimmäisistä musiikkiliikuntatuokioista lapsiryhmiltä saadut suulliset palautteet olivat kunkin ryhmän sisällä samanlaisia. Pohdittiin, että palautteenkeruumenetelmä ei tuottanut tarkkoja vastauksia esitettyyn kysymykseen. Tästä johtuen päädyttiin kokeilemaan toisenlaista palautteenkeruumenetelmää, jossa lapset eivät voineet vaikuttaa toistensa palautteenantoon. Valittiin palautteenantomenetelmäksi **piirustus**, koska lapsi voi piirtämiensä kuvien avulla ilmaista omia tunteitaan ja ajatuksiaan sekä tehtyjä havaintoja ympäröivästä maailmasta. Veale (2006, 261) kuvailee, että piirustus on keino, jonka avulla voidaan saada selville lapsen ajatuksia ja kokemuksia. Lapsi havainnoi ympäristöään eri aistien kuten kuulon, näön ja tuntoaistin avulla (Nieminen 2004, 19–20). Lapsiryhmä antoi palautetta musiikkiliikuntatuokiosta piirtämällä tuokion hauskimman asian (liite 8). Lasten vanhemmilta pyydettiin lupa käyttää palautepiirustuksia opinnäytetyön liitteenä erillisen lupalapun avulla (liite 9).

Jokaisen toimintatuokion jälkeen pyydettiin perhepäivähoitajilta **kirjallista palautetta**, koska haluttiin saada tarkkoja vastauksia tutkimuskysymykseen. Perhepäivähoitajille laadittiin auttavat kysymykset ensimmäiseen (liite 10), toiseen (liite 11) ja kolmanteen palautekyselyyn (liite 12). Kysymykset laadittiin itse, jotta voitiin asettaa tälle tutkimukselle olennaisia kysymyksiä. Kirjallisessa palautteessa käytettiin avointa kyselyä. Avoimessa kyselyssä vastaus kirjoitetaan vapaasti omin sanoin osoitettuun kohtaan (Soininen & Merisuo–Storm 2009, 130). Avoin kysely on tehokas tiedonkeruumenetelmä, koska sen avulla saadaan tietoa ihmisten ajattelusta, kokemuksista ja motivaatiosta tutkittavaa asiaa kohtaan (Harisalo, Keski-Petäjä & Talkkari 2002, 28). Perhepäivähoitajat kirjoittivat palautteen lasten päiväuniaikana. Ensimmäisen ja toisen viikon palautekyselyt kerättiin perhepäivähoitajilta tuokioiden toteutusten yhteydessä ja viimeisten tuokioiden palautekyselyt saatiin postimerkein varustetuilla kirjekuorilla postitse.

## 5 SUUNNITELMASTA MUSIIKKILIIKUNNAN TOTEUTUKSEEN

Kolme erillistä musiikkiliikunnan toimintatuokiota toteutettiin tammikuussa 2012 viikoilla 2, 3 ja 4, jolloin jokaiselle perhepäivähoitoryhmälle järjestettiin yksi toimintatuokio kerran viikossa. Musiikkiliikuntatuokiot järjestettiin 9.–11., 16.–18. ja 23.–25. päivänä. Toteutusten ajankohdissa otettiin huomioon lapsiryhmien arki-rytmi ja perhepäivähoitajien viikkosuunnitelmat. Tuokiot järjestettiin aamupäivisin ja alkuvuikosta, jolloin lasten keskittyminen oli parhaimmillaan. Toimintatuokioiden toteutukset koottiin omatekoiseen taulukkoon (kuviot 2), jonka tarkoituksena on selkeyttää toimintatuokioiden tavoitteita, ajankohtia ja sisältöjä.

Toimintatuokiot toteutettiin kolmessa eri vaiheessa. Ensimmäisillä toimintatuokioidella toinen opinnäytetyön tekijä ohjasi lapsiryhmää ja perhepäivähoitajaa toiminnassa, jolloin toinen opinnäytetyön tekijä havainnoi lapsiryhmän toimintaa. Ensimmäisten toimintatuokioiden tavoitteena oli tuokiokokonaisuusmallin näyttäminen perhepäivähoitajalle ja tutustuttaa lapsiryhmä uudenlaisiin musiikkiliikuntaharjoitteisiin. Toisilla toimintatuokioidella perhepäivähoitajat osallistuivat lapsiryhmän ohjaukseen yhdessä toisen opinnäytetyön tekijän kanssa. Perhepäivähoitajilla oli mahdollisuus valita tehtäväkseen joko sadun kerronta tai harjoitteiden ohjaus. Toisten toimintatuokioiden tavoitteena oli tukea perhepäivähoitajaa musiikkiliikuntatuokion ohjaamisessa. Kolmansilla toimintatuokioidella lapsiryhmän ohjauksen päävastuun hoiti perhepäivähoitaja. Kolmansien toimintatuokioiden tavoitteena oli, että perhepäivähoitaja itse ohjaa kokonaisen musiikkiliikuntatuokion alusta loppuun. Yhden aikuisen toimiessa lapsien ohjaajana tilanne kuvasti perhepäivähoitajan oikeaa työskentelytilannetta, jossa ei ole läsnä muita aikuisia.

Yhden toimintatuokion kesto oli 45 minuuttia. Toimintatuokio aloitettiin alkulämmittelyllä, jonka jälkeen jatkettiin aktiivisen toiminnan osuudella. Lopuksi toimintatuokio päätettiin rentouttavalla menetelmällä. Musiikkiliikuntatuokion pituus perusteltiin johdonmukaisella suunnitelmalla, jonka tavoitteena oli saada toimintatuokiosta yhtenäinen ja sisällöltään monipuolinen kokonaisuus. Tekijät pohtivat, että alkulämmittely valmistaa lapsiryhmää aktiiviseen toimintaan ja rentouttava menetelmä rauhoittaa tunnelmaa sekä päättää toimintatuokion.

	Perhepäivähoitaja 1	Perhepäivähoitaja 2	Perhepäivähoitaja 3
<b>Viikko 2</b>	<b>Maanantai 9.1.</b>	<b>Tiistai 10.1.</b>	<b>Keskiviikko 11.1.</b>
<u>Tavoite</u>	Esitellä toimintatuokiokokonaisuus.	Esitellä toimintatuokiokokonaisuus.	Esitellä toimintatuokiokokonaisuus.
	Viedä uudenlaisia keinoja musiikkiliikunnan toteuttamiseen.	Viedä uudenlaisia keinoja musiikkiliikunnan toteuttamiseen.	Viedä uudenlaisia keinoja musiikkiliikunnan toteuttamiseen.
<u>Ohjausvastuu</u>	Opinnäytetyön tekijä	Opinnäytetyön tekijä	Opinnäytetyön tekijä
<u>Satu</u>	Korppi ja juusto	Kultakutri ja kolme karhua	Kolme pientä por-sasta
<u>Välineet</u>	Kankaat, tuolit, rytmisoihtimet, cd-levyt, kartonkikuuset, värihuivit, hernepusset, käsinuket ja mustat viitat.	Kankaat, tuolit, värialustat, leikitunneli, pensselit, cd-levyt, puurokupit, lusikat, pieni pöytä, pieni sänky, kartonkikuuset, käsinuket ja karhupäähineet.	Pikkutuolit, risut, oljet, legopalikat, kartonkikuuset, kattila, cd-levyt, käsinuket ja possu-päähineet.
<b>Viikko 3</b>	<b>Maanantai 16.1.</b>	<b>Tiistai 17.1.</b>	<b>Keskiviikko 18.1.</b>
<u>Tavoite</u>	Avustaa toimintatuokion ohjauksessa.	Avustaa toimintatuokion ohjauksessa.	Avustaa toimintatuokion ohjauksessa.
<u>Ohjausvastuu</u>	Opinnäytetyön tekijä ja perhepäivähoitaja.	Opinnäytetyön tekijä ja perhepäivähoitaja.	Opinnäytetyön tekijä ja perhepäivähoitaja.
<b>Viikko 4</b>	<b>Maanantai 23.1.</b>	<b>Tiistai 24.1.</b>	<b>Keskiviikko 25.1.</b>
<u>Tavoite</u>	Rohkaista perhepäivähoitajaa ohjaamaan tuokiokokonaisuuden itse.	Rohkaista perhepäivähoitajaa ohjaamaan tuokiokokonaisuuden itse.	Rohkaista perhepäivähoitajaa ohjaamaan tuokiokokonaisuuden itse.
<u>Ohjausvastuu</u>	Perhepäivähoitaja.	Perhepäivähoitaja.	Perhepäivähoitaja.

KUVIO 2. Toimintatuokioiden toteutus



## 5.1 Korppi ja kettu esittäytyvät

Ensimmäisellä toteutuskerralla perhepäivähoitajan rooli oli osallistua tuokioon lapsiryhmän mukana, sillä päävastuu tuokion ohjaamisesta oli toisella opinnäytetyön tekijällä. Perhepäivähoitaja 1:llä käytettiin rekvisiittana suuria ja pieniä kankaita, tuoleja, rytmisoittimia, cd-levyjä, kartonkikuusia, värihuiveja, hernepusseja, käsinukkeja sekä lapsiryhmän rooliasuina mustia viittoja. Ennen tuokiota sovittiin yhteisesti työskentelytavoista.

Lapsiryhmän ilmeissä esiintyi hymyjä, naurua ja näytettiin uteliaalta pitämällä sormeja huulten päällä. Lapset rentoutuivat rauhoittavan menetelmän aikana, sillä heidän silmänsä olivat kiinni ja heidän ilmeensä olivat levollisia. Lapsiryhmän itse keksimät kulkutavat olivat vauhdikkaita ja liikkeet korostettuja. Lapset liikutivat vuorollaan huiveja itse keksittyjen, rytmikkäiden ja tasaisten liikkeiden avulla, mutta liikkeet näyttäytyivät pienimuotoisina. Väriarvoituksia -harjoite (liite 1/10) toteutettiin kaksi kertaa, jotta lapset saivat toistoa. Lapsiryhmä siirtyi istumaan lähemmäksi tuokiota ohjaavaa opinnäytetyön tekijää.

Lapsiryhmä osallistui lauluun puheääntä hennomalla äänellä. Pikku koira -harjoite (liite 1/11) osoittautui mielekkääksi, koska lapset kommentoivat harjoitteen päätyttyä: ”Olipa hyvä!”. Lapset antoivat palautetta rauhoittavasta menetelmästä (liite 1/12) toteamalla: ”Tuntui hyvältä!”. Lapset tekivät liikkeitä tarkasti ohjeiden mukaisesti.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmän palaute oli myönteistä. Lapsiryhmän mukaan tuokiossa hauskinta oli musiikki ja kaikki koettiin kivana. Lapsiryhmässä valittiin keltaisia ja sinisiä nallekortteja. Siniset nallekortit valikoituivat jännityksen vuoksi.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 1 kuvaili tuokion rauhalliseksi ja hyvin suunnitelluksi kokonaisuudeksi. Perhepäivähoitajan mielestä ilmapiiri oli iloinen. Perhepäivähoitaja koki, että hänen tarvikkeitaan hyödynnettiin hyvin suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Lapsiryhmää innostivat soittimet, soittaminen sekä laulun ja leikin yhdistäminen. Perhepäivähoitaja kuvaili lasten tuoneen esiin

innostuneisuutensa nauramalla, jolloin he olivat iloisen oloisia ja vapautuneita. Tuokion lopussa lapset olivat jopa riehakkaita. Perhepäivähoitaja antoi palautetta, että satuleikkituokio oli monipuolinen ja sopi hyvin lapsiryhmän ikärakenteelle. Perhepäivähoitaja nosti palautteessaan esille, että harjoitteissa oli sekä perhepäivähoitajalle että lapsiryhmälle uusia lauluja ja leikkejä.

## 5.2 Korpin tahdikas lento ja ketun rytmikäs kävely

Toisella tuokiolla perhepäivähoitaja 1 otti vastuun sadun kerronnasta ja opinnäytetyön tekijä ohjasi musiikkiliikuntaharjoitteet. Lapsiryhmän ilmeet olivat tuokiolla hymyileviä ja käsinuken liikehdintä nauratti lapsia. Musiikkiliikuntaharjoitteiden omien liikkeiden keksiminen oli aktiivista ja keksittyjen liikkeiden tekeminen oli vauhdikasta. Lapsiryhmän äänen voimakkuus oli hentoa lauluharjoitteiden aikana. Sadun kommentointi riemukkaasti tapahtui luonnollisella äänen voimakkuudella. Lapset osallistuivat sadun kerrontaan ehdottamalla korpin ongelmaan ratkaisua ”Se voi lentää alas!”. Lapsiryhmässä mietittiin, kuinka satu voisi jatkua. Toisen alkulämmittelyn jälkeen lapsiryhmässä jäätiin kuuntelemaan satua seisaaltaan.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmä valitsi keltaisia ja sinisiä nallekortteja, joissa oli iloinen, juokseva ja ujo nalle. Lapset antoivat palautetta nallen ilmeiden ja asentojen kautta, ei niinkään kortin taustaväriin perusteella. Nallekorttien palautteen antaminen värien avulla ei toiminut tällä kertaa. Lapsiryhmä piirsi omia kuviaan, itsensä miettimässä, korpin, juustoa, lakanan ja kaksi kiveä.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 1:n mukaan koko tuokio toimi hyvin toisella kerralla. Hän koki, että lapsia innosti eniten se, että he saivat osallistua soittamiseen, leikkeihin ja satuun.

## 5.3 Satu korpista ja ketusta kulkee eteenpäin

Viimeisen toimintatuokion ohjausvastuu oli perhepäivähoitajalla. Perhepäivähoitaja 1:n lapsiryhmässä oli havaittavissa monipuolisempia ilmeitä, kuin aiemmilla kerroilla. Lapsiryhmässä naureskeltiin, hymyiltiin ja ilveiltiin. Lapsiryhmässä tehdyt taputukset olivat rytmikkaita. Musiikin tahtiin nyökyteltiin ja taputettiin

omaan reiteen. Lapsiryhmä osallistui sadun kerrontaan aktiivisesti. Pikkukoira laulaa -harjoitteessa matkittiin kimeällä äänellä laulaen pientä koiraa ja möreällä äänellä laulaen isoa koiraa. Perhepäivähoitajan selkeä ja luonnollinen lapsiryhmän ohjeistaminen vaikutti tuokion etenemiseen. Lapsiryhmässä kommentoitiin rauhoittavan menetelmän taustamusiikkia ”kiva laulu!”.

**Lapsiryhmän palaute:** Lapsiryhmä valitsi keltaisia ja sinisiä nallekortteja. Lapsiryhmän valitsema keltaiset nallekortit valikoituivat hauskan leikin perusteella. Sinisissä nallekorkeissa nallea harmitti ja itketti. Harmitusta ei osattu perustella, mutta itkevää nallea perusteltiin sillä, ettei ole yhtään kaveria. Lapsiryhmän piirustuksissa esiintyivät heidän kuvansa, iso kivi, korppi, korpin keltainen nokka, kettu, vettä, merkki ja ihminen, joka halusi leikkiä lapsiryhmän kanssa.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 1 kertoi palautteessaan, että toimintatuokion aikana lapsiryhmää innostivat Väriarvoituksia -, Pikku koira laulaa - ja Miltä ketun askeleet kuulostavat? -harjoitteet (liite 1/9). Perhepäivähoitajaa itseään innostivat uudet leikit. Lapsiryhmässä innostuneisuus tuli esiin iloisuutena ja lasten aktiivisena osallistumisena. Lapsiryhmässä leikittiin jälkeenpäin musiikkiliikuntatuokion harjoitteita. Lapset olivat myös kotona kertoneet ja opettaneet vanhemmilleen opittuja laululiikuntaleikkejä. Perhepäivähoitaja aikoo hyödyntää musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmaa oman lapsiryhmänsä kanssa ja lähihoitajaopiskelijoiden kanssa. Perhepäivähoitajan mielestä musiikkiliikuntatuokion onnistumiseen vaikuttivat hyvä suunnittelu ja tuokion eteneminen sadun mukaan. Lisäksi satu ja musiikkiliikunta olivat hyvin harkittuja ja opeteltuja. Perhepäivähoitaja koki tuokion sopivan mittaisena ja vaihtelevana.

#### 5.4 Kultakutri kohtaa karhuperheen

Ensimmäisellä toimintatuokiolla perhepäivähoitajan rooli oli osallistua tuokioon lapsiryhmän mukana, sillä päävastuu tuokion ohjaamisesta oli toisella opinnäytetyön tekijällä. Perhepäivähoitaja 2:lla käytettiin rekvisiittana kankaita, tuoleja, värialustoja, leikkitunnelia, pensseleitä, cd-levyjä, puurokuppeja, lusikoita, pientä pöytää, pientä sänkyä ja kartonkikuuksia, käsinukkeja sekä lapsiryhmän rooliasuina

askarrellut karhupäähineet. Ennen tuokion aloitusta sovittiin yhteisesti työskentelytavoista.

Lapsiryhmän ilmeet olivat odottavaisia, sillä lapset kuuntelivat silmät suurina juonen kulkua. Tuokion aikana lapset hymyilivät etenkin hyppäämisen aikana. Rauhoittavan menetelmän aikana lapsiryhmän ilmeet olivat seesteisiä. Lapsiryhmän tekemät liikkeet olivat suuria ja pomput nopeita. Rauhoittavan menetelmän jälkeen lapsiryhmä tuotti puhetta hennomalla äänellä, kuin aiemmin tuokiolla. Lapsiryhmä antoi harjoitteesta suoraa palautetta: ”Tuo oli kivaa!”. Lapsiryhmä lauloi laulua puheääntä kovemmalla äänellä, vaikka ei muistettu sanoja.

Harjoitteiden aikana oli havaittavissa, että lapsiryhmässä seurattiin tarkasti toisten tekemiä liikkeitä. Kultakutrin metsäreitti -harjoitteen (liite 1/18) alussa ohjeistusta maltettiin kuunnella hiljaa, mutta liian monien lattia-alustojen käyttäminen herpaannutti lasten huomion. Lapset jäivät pomppimaan alustojen päälle, vaikka radan rakentaminen oli kesken. Lapsiryhmässä eläydyttiin satuun samaistumalla sadun päähahmoon matkimalla kaurapuuron maiskuttelua. Reitillä kulkiessaan lapsiryhmän liikkeet yltivät vauhdikkaiksi, jolloin heitä oli ohjeistettava eteneeseen kiireettömästi.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmä antoi innokasta palautetta musiikki- liikuntatuokiosta. Hauskimmaksi asiaksi tuokion aikana lapsiryhmä nimesi hyp-pimisen ja leikkimisen ”metsäpolulla”. Koko lapsiryhmä valitsi epäröimättä kel-taiset nallekortit.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 2:n mielestä tuokio oli hyvin suunniteltu ja monipuolinen, koska siinä yhdistyivät liikunta, musiikki ja satu. Tuokio eteni jouhevasti. Lapsiryhmää huomioitiin yksilöllisesti. Perhepäivähoitajan mukaan opinnäytetyön tekijät olivat todella rauhallisia, vaikka perhepäivähoi-toryhmä oli aika vaativa ja haasteellinen. Perhepäivähoitaja perusteli lapsiryhmän haasteellisuutta eri-ikäisillä lapsilla ja vilkkaudella. Perhepäivähoitajan mielestä hänen toiveensa otettiin hyvin vastaan. Perhepäivähoitaja koki etukäteen käydyn keskustelutuokion ja lasten tapaamiskerran hyvänä asiana.

Tuokion aikana lapsiryhmää innostivat eniten liikuntaleikit ja se, kun päästiin hyppimään välillä. Metsäreitti -harjoite oli lapsista mieluinen ja vähän jännittäväkin, koska ”piti hypätä ojan yli”. Lapsia innosti kävellä metsässä polkua pitkin ja ryömiä tunnelissa. Lapset toivat esiin innostuneisuutensa kuuntelemalla satua keskittyneesti ja olemalla innolla mukana toiminnallisissa osioissa. Lapsiryhmä auttoi mielellään Metsäreitti -harjoitteen tekemisessä ja materiaalien keräämisessä. Perhepäivähoitajan mielestä vähän lyhyempikin tuokio riittäisi lapsiryhmälle. Yksin ohjatessa hän esittäisi sadun kerronnan ensin ja sen jälkeen ohjaisi musiikkiliikuntaharjoitteet.

### 5.5 Karhuperhe liikkeessä

Toisella tuokiolla perhepäivähoitaja 2 kertoi satua ja opinnäytetyön tekijä vastasi harjoitteiden ohjaamisesta. Lapsiryhmän ilmeet olivat irvistyksiä ja hymyjä. Tehtävien liikkeiden tempo osoittautui välillä nopeaksi, joten lapsiryhmässä innostuttiin oma-aloitteisesti liikkumaan musiikin tahtiin rytmisesti jalkoja nostellen ja takapuolta heilutellen. Toisinaan liikkeet olivat maltillisia ja radan läpikäyminen uudelleen oli mielekästä. Palautteen keräämisen aikana lapsiryhmältä tuli toive ”Tulkaa huomenna!”. Perhepäivähoitaja kertoi tuokion loputtua, että vastaavanlaisia toimintatuokioita pitäisi olla enemmän. Musiikkiliikuntaharjoitteiden aikana lapsiryhmä seurasi tarkasti liikkeiden ohjeistusta.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmän mielestä tuokio oli kiva, mistä kertoivat keltaiset nallekortit. Lapsiryhmän palautepiirustuksissa kuvattiin, kun isäkarhu suuttuu Kultakutrille, äitkarhu, lapsikarhu ja oma perhe. Piirustuksissa karhut ovat kävelyllä ja ne voimistelevat. Lapset kuvasivat paperille hahmojen ilmeitä. Suuttunut isäkarhu kuvattiin suurikokoisena.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 2:n mielestä tuokio oli hyvin suunniteltu. Materiaalit olivat valmiina sekä kaikki oli mietitty tarkkaan, kuten laulut ja leikit. Perhepäivähoitajan mukaan tuokion aikana tuntui hankalalta sadun ja toiminnallisen osuuden runsas vaihtelu. Hän nimesi erityisesti Metsäreitti -harjoitteen lapsia innostavana. Lapset tykkäsivät myös siitä, kun saivat itse osallistua harjoitteen reitin rakentamiseen ja materiaalien pois keräämiseen leikin lo-

puttua. Lapsiryhmä innostui myös piirtämään karhuja ja leikkimään itse keksimiään karhuleikkejä. Perhepäivähoitajan mielestä satu alkoi olla lapsiryhmälle jo aika tuttu, minkä hän koki lapsia vähemmän innostavaksi. Perhepäivähoitaja koki, että koko tuokion kulku pitäisi opetella todella hyvin, että kaikki sujuisi jouhevasti.

## 5.6 Kultakutri ja kolme karhua satu jää elämään

Viimeisellä tuokiolla perhepäivähoitaja 2 vastasi koko tuokion ohjauksesta. Lapsiryhmän ilmeet olivat hymyileviä erityisesti silloin, kun tajuttiin oma osaaminen harjoitteiden aikana. Lapsiryhmän liikkeet tapahtuivat musiikin tahdin mukaisesti esimerkiksi seuraten. Äänen käyttö oli voimakasta erityisesti niissä harjoitteissa, joita lapsiryhmä oli perhepäivähoitajan mukaan harjoitellut etukäteen. Lapsiryhmä kommentoi innokkaasti ”Jee!”, kun perhepäivähoitaja ohjeisti heidät avukseen Kultakutrin metsäreitti -harjoitteen rakentamiseen. Lapsiryhmä keskittyi harjoitteisiin olemalla koko ajan mukana ja he muistivat hyvin tuokion kulun sekä yksityiskohtia.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmässä vallittiin keltaisia nallekortteja, joiden nalleja kuvailtiin vahvoiksi. Lapsiryhmän palautepiirustuksissa esiintyi puro, tunneli, polku, ympyröitä, iloinen, pöllö ja mörkö.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 3:n mielestä toimintatuokiossa lapsia innostavia musiikkiliikuntaharjoitteita olivat laululeikit ja värialustat. Lapset lauloivat reippaasti ja muistivat hyvin sanat. Perhepäivähoitajan mukaan lapsiryhmää innosti hyppiminen, tunnelin läpi ryömiminen, musiikin tahtiin liikkuminen ja rytmi. Perhepäivähoitajaa itseään innosti hänelle uusi Ketunleipä -harjoite (liite 1/17) ja Loikkivat sammakot -harjoite (liite 1/20). Perhepäivähoitajan mielestä lapsiryhmän innostuneisuus tuli esille siten, että lapset olivat iloisia ja osallistuivat innoissaan toimintatuokiolle leikkimällä, liikkumalla, laulamalla, kokeamalla ja tekemällä. Lapsiryhmässä muistettiin hyvin tuokion kulkua. Perhepäivähoitaja kertoi palautteessaan, että aikoo jatkossakin järjestää musiikkiliikuntatuokioita lapsiryhmälleen sekä oman alueensa muille lapsiryhmille yhteistyössä toisten perhepäivähoitajien kanssa. Perhepäivähoitaja kertoi lasten todenneen tuo-

kion jälkeen ruokapöydässä, että ”Tämä oli hauska päivä!”. Perhepäivähoitajan mielestä käsinukkien käsittely ja sadun kertominen on haastavaa. Onnistunut musiikkiliikuntatuokio vaati hyvää suunnitelmaa, paneutumista ja harjoittelua. Hänen mielestään on pyrittävä olemaan rauhallinen ja kertomaan satua ilmeikkäästi, jotta lapset jaksavat kuunnella.

### 5.7 Kolme pientä porsasta aloittavat seikkailun

Ensimmäisellä tuokiolla perhepäivähoitaja osallistui tuokiolle lapsiryhmän mukana, sillä päävastuu tuokion ohjaamisesta oli toisella opinnäytetyön tekijällä. Perhepäivähoitaja 3:n rekvisiittana käytettiin pikkutuoleja, risuja, olkia, legopalikoita, kartonkikuusia, kattilaa, cd-levyjä, käsinukkeja sekä lapsiryhmän rooliasuina posuspäähineitä. Tuokiota ennen sovittiin yhteisesti työskentelytavoista. Lapsiryhmän ilmeet olivat tuokion aikana tarkkaavaisia, odottavaisia ja totisia. Lapset ideoivat ja esittivät eläinten liikkeitä ja äännähdyksiä Miten eläimet liikkuvat? - harjoitteessa (liite 1/28). Lapsiryhmässä tehtiin tempomaisia liikkeitä oman osaamisen mukaan, ja yritettiin tehdä haastavampia liikkeitä.

Lapsiryhmä lauloi tuttua laulua oman puheäänen voimakkuudella. Lasten äänenkäyttö oli varmaa, ja perhepäivähoitajan kannustaminen vahvisti lasten äänien voimakkuuksia. Käsinuken toiminta synnytti lapsiryhmässä halua liittyä sadun kerrontaan, koska lasten mielestä käsinukke ”lähti leikkimään”. Lasten keskittymistä tuokiota kohtaan osoitti lasten kommentti ”Loppu!”, kun satu vietiin päätökseen. Lapsiryhmän keskittyminen tuli esille katsekontaktin ottamisella tuokion ohjaajaan sekä osallistumalla kysymysten vastaamiseen.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Perhepäivähoitaja 3:n lapsiryhmä kertoi palautteessaan, että tuokiossa hauskinta oli leikkiä eläintä. Lapsiryhmässä valitut neljä keltaista nallekorttia kertoivat kivasta musiikkiliikuntatuokiosta.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 3:n mukaan tuokiossa oli hyvää se, kun kaikki lapset osallistuivat leikkeihin ja lauluihin innostuneena. Perhepäivähoitajan toiveet otettiin suunnittelussa ja toteutuksessa hyvin huomioon, koska asioiden suunnittelu tapahtui yhdessä. Perhepäivähoitajan mukaan lapsiryhmää

innosti tuokion aikana eniten satuun liittyvät tapahtumat ja eläiminä esiintyminen, kuten liikkuminen ja ääntely. Lapset toivat esiin innostuneisuutensa olemalla mukana kaikessa. Perhepäivähoitaja kertoi palautteessaan, että lapset leikkivät myös jälkeinpäin oppimiaan leikkejä. Perhepäivähoitajan mielestä satu voisi olla liikkunnasta erillään. Perhepäivähoitaja toivoi, että käsinukkeja olisi useampi.

### 5.8 Laulellen rakennetaan majaa

Toisen toimintatuokion aikana perhepäivähoitaja kertoi satua ja opinnäytetyön tekijä vastasi harjoitteiden ohjaamisesta. Lapsiryhmän ilmeet olivat hymyileviä, kun harjoitteen aikana kierittiin lattialla. Tiiviisti vierekkäin oleminen lattialla huvitti lapsiryhmää ja haastoi tekemään kierimisliikettä melkein paikallaan. Lapsiryhmässä tehtiin harjoitteiden liikkeitä tarkasti. Liikkumiset -harjoitteen (liite 1/27) aikana liikesarjat olivat rauhallisia, minkä johdosta harjoitteeseen kuuluvat pysähdykset onnistuivat lapsiryhmältä ajallaan. Miten eläimet liikkuvat? -harjoitteessa lapsiryhmän liikkeet olivat liikeradoiltaan suuria ja äänenkäyttö varmaa. Perhepäivähoitaja hyödynsi lapsiryhmän vanhimman lapsen osaamista ja kannusti häntä näyttämään esimerkkiä toisille lapsille.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmässä valittiin kolme keltaista ja yksi sininen nallekortti. Sinisessä nallekortissa nalle näyttäytyi surullisena. Kysyttiin, miksi nalle on surullinen kortissa. Nallekortti kertoi pahasta mielestä, joka oli alkanut aamulla kotona. Lapsiryhmä piirsi palautteessa itsensä hyppäämässä, possum, risukasan sekä auton.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 3:n mielestä tuokiossa tuntui toimivalta sadun tuttuus. Hänen mukaansa tuokion aikana tuntui hankalalta satuun liittyvät leikit, jotka tuntuivat hänestä keskeytyksiltä. Perhepäivähoitaja koki lapsiryhmän tulevan innostuneena mukaan tuokiolle. Hänen mielestään oli hyvä, että eri henkilöt ottivat osaa tuokion ohjaukseen omalla persoonallaan. Perhepäivähoitajan mukaan lapsia ei innostanut se, että tuokiossa ei ollut mitään uutta ja lapsiryhmä ennakoi, mitä seuraavaksi tapahtui. Perhepäivähoitajan mielestä kolme kertaa samaa satua on riittävä määrä, koska lapset voivat alkaa kyllästymään satuun.



## 5.9 Kolme pientä porsasta jatkavat tarinaansa maailmalla

Viimeisellä tuokiolla perhepäivähoitaja otti tuokion ohjausvastuun itselleen. Lapsiryhmän ilmeet olivat hymyileviä sadun kerronnan aikana, nauravaisia juostessa ja vihaisia käärmettä matkiessa. Lapsiryhmän liikkeissä oli havaittavissa rytmisyyttä torvea töötätessä ja varpaita koskettaessa. Hyppyliikkeet tehtiin vauhdikkaina. Miten eläimet liikkuvat? -harjoitteessa liikuttiin sutta matkiessa korkeammalla kuin hiirtä matkiessa. Lapsiryhmä noudatti annettuja ohjeita ja he osasivat ennakoita tuokion kulkua. Lapsiryhmässä keskityttiin kuuntelemaan tarkkaavaisesti ja hiljaa, mutta välillä innostuttiin heilumaan paikallaan.

**Lapsiryhmältä saatu palaute:** Lapsiryhmässä valikoitui keltaisia ja sinisiä nallekortteja. Lapsiryhmä osallistui innokkaana tuokiolle, mikä ei kuvastanut lapsilta saatua palautetta. Keltaiset nallekortit kuvastivat iloisuutta. Lapsiryhmässä kuvailtiin sinisten nallekorttien nalleja pelokkaaksi, piilossa olevaksi ja itkeväksi. Lapsiryhmän piirustuksissa oli oma kuva, hauskaa hyppimistä, maa, iso pyörä ja pieni pyörä.

**Perhepäivähoitajan palaute:** Perhepäivähoitaja 3 kuvaili palautteessaan, että toimintatuokion kaikki musiikkiliikuntaharjoitteet innostivat lapsiryhmää. Perhepäivähoitajaa itseään innosti sadun kertominen käsinukkejen avulla ja hänestä oli kivaa toimia tuokion ohjaajana. Perhepäivähoitajan mielestä lapsiryhmän innostuneisuus tuli esiin siinä, että koko ryhmä jaksoi olla mukana tuokiolla. Tuokion onnistumiseen vaikutti lapsille tuttu ja opittu kokonaisuus. Perhepäivähoitaja koki kolme musiikkiliikuntatuokiota mukavana piristyksenä perhepäivähoidossa.

## 6 JOHTOPÄÄTÖKSET

### 6.1 Tutkimustulosten analysointimenetelmät

Tämän tutkimuksen tulosten analysointimenetelmänä käytettiin **yksityiskohtaista tarkastelua** ja niitä tulkittiin **systemaattisen analyysin** avulla. Systemaattinen analyysi tapahtui suullisesti yhdessä pohtien. Systemaattisen analyysin avulla ymmärretään analysoitavaa kohdetta syvällisemmin (Hannula 2007, 116–117). Salonen (2007, 92) lisää, että analyysin tarkoituksena on tiivistää ja selkiyttää saatua tutkimusaineistoa. Systemaattinen analyysiprosessi on aina ainutkertainen (Hannula 2007, 118).

Musiikkiliikuntatuokioiden aikana tehdyt havainnot kirjattiin havainnointikaavakkeeseen. Havainnointikaavakkeet otettiin mukaan tuokioiden jälkeen tarkasteltaviksi. Havainnointikaavakkeeseen kirjatut havainnot sekä toimintaan osallistuneen opinnäytetyön tekemät havainnot kirjoitettiin tarkasti tekstimuotoon. Tekstimuotoon kirjaaminen tehtiin johdonmukaisesti ja edettiin havainnointikaavakkeen havainnointikohteiden mukaisessa järjestyksessä. Tekstiä tutkimalla haettiin toistuvia ilmiöitä, jotka nousivat esiin eri toimintatuokiolla.

Musiikkiliikuntatuokiolla lapsiryhmien antama suullinen palaute kirjattiin tilanteessa paperille. Analysointivaiheessa palaute kirjoitettiin tarkasti tekstimuotoon. Lapsiryhmän suullista palautetta analysoitiin nallekorttien värien pohjalta. Keltainen nallekortin väri kertoi lapsiryhmän innokkuudesta musiikkiliikuntatuokiota kohtaan. Sininen väri kuvasti lapsen innokkuuden puutetta musiikkiliikuntatuokiolla.

Lapsiryhmät antoivat palautetta piirtämällä, jonka jälkeen kysyttiin heidän paperille piirtämänsä asiat. Lapset kertoivat omin sanoin piirustuksen sisällöstä ja selitykset kirjattiin sanatarkasti piirroksen viereen. Lapsen antama selitys vahvistaa piirustuksen arvoa tiedonkeruumenetelmänä, sillä lapsi itse tietää parhaiten mitä on paperille piirtänyt (Veale 2006, 265). Lapsiryhmän piirustuspalautteet kerättiin mukaan analysoitaviksi. Ensin piirustusten selitykset kirjattiin tekstimuotoon. Kirjoitettua tekstiä tutkittiin tarkasti. Lasten selityksistä haettiin merkittäviä yhteyksiä

musiikkiliikuntatuokioihin. Tekstistä huomattiin nousevan esiin musiikkiliikuntatuokion elementtejä. Eri perhepäivähoitoryhmien palautepiirustuksissa esiintyi yhteneviä elementtejä, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen.

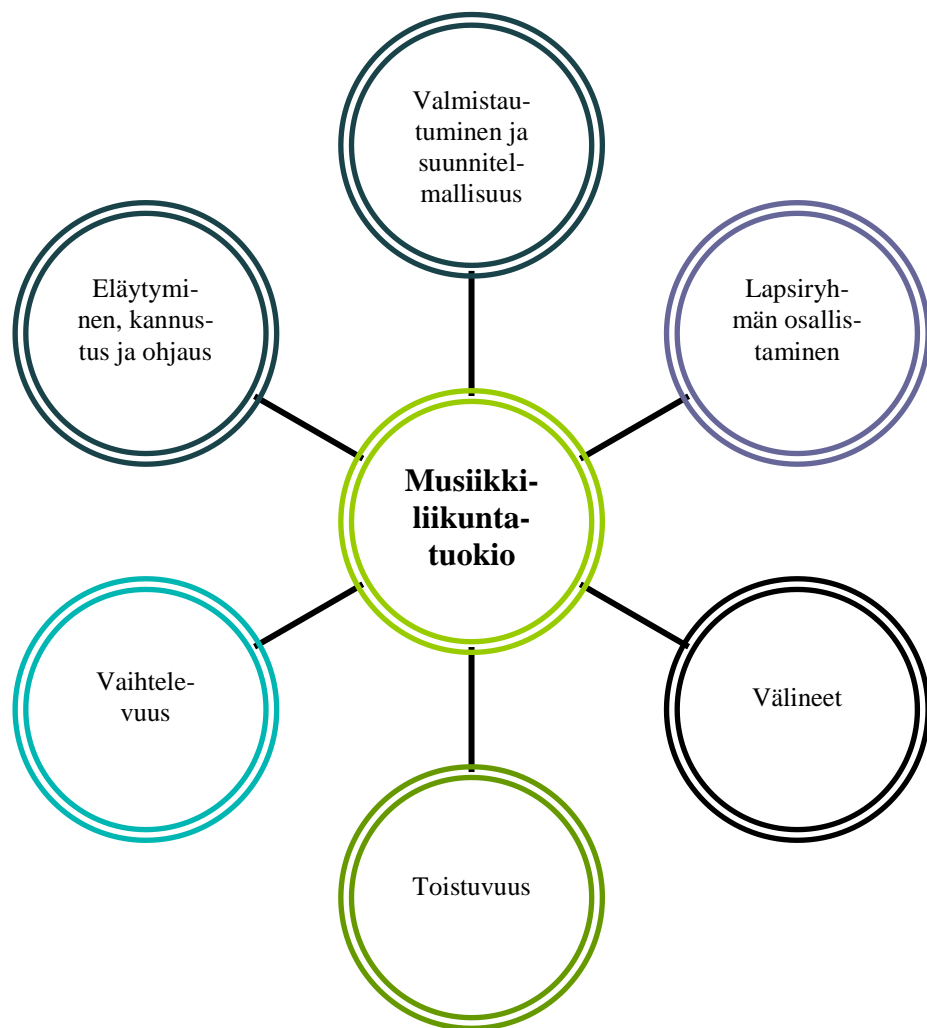
Perhepäivähoitajilta saatujen palautekyselyiden vastaukset kirjoitettiin tarkasti tekstimuotoon. Tekstimuodon rakentaminen tehtiin johdonmukaisesti ja edettiin palautekyselypaperin kysymysten mukaisessa järjestyksessä. Tekstimuotoon laadittua palautetta tutkittiin vertaamalla perhepäivähoitajien vastausten sisältöjä keskenään. Tekstiä tutkimalla etsittiin kolmesta eri musiikkiliikuntatuokiosta samoja tekijöitä, jotka perhepäivähoitajat nostivat esiin palautteessaan. Samat huomiot eri toimintakokonaisuuksissa nousivat tutkimusaineistosta esiin vastaten tutkimuskysymykseen.

Tutkimustuloksia analysoimalla tehtiin tulkintoja, joita tarkasteltiin käytännön näkökulmasta ja peilaten teorian tietoon. Tulkintojen pohjalta tehtiin tutkimuksen johtopäätökset. Laadulliselle tutkimukselle keskeisintä on johtopäätösten läpinäkyvyys eli tutkimustulokset ovat uskottavia. (Kaartinen-Koutaniemi 2009, 44.) Laadullisen tutkimuksen aineistoa analysoidaan kokonaisuutena. Analysointivaihe on haasteellinen, koska laadullinen aineisto on monipuolista. (Hirsjärvi & Hurme 1982, Häkkisen 2000, 59 mukaan.) Havainnoista ja palautteista poimittiin johtopäätöksiin yhteneviä ja merkittäviä asioita, joilla saatiin vastauksia tutkimuskysymykseen. Merkittävimmät asiat jäseneltiin ja ryhmiteltiin tiiviiksi kokonaisuudeksi (Salonen 2007, 92).

## 6.2 Tutkimustulokset

Johtopäätösoiossa on hyvä yhdistää tutkimuksen tulokset ja niiden tulkinta yhtenäiseksi (Davidsson 1999, Kyrön 2004, 116 mukaan). Tässä tutkimuksessa tehdyt johtopäätökset vastasivat tutkimuskysymykseen siitä, millä keinoilla voidaan rakentaa innostava ja rikastuttava musiikkiliikuntatuokio perhepäivähoidossa. **Innostavan ja rikastuttavan musiikkiliikuntatuokion rakentamiseen vaikuttivat tuokioon valmistautuminen ja suunnitelmallisuus, lapsiryhmän osallistaminen, välineet, toistuvuus, vaihtelevuus sekä eläytyminen, kannustus ja ohjaus** (kuvio 3).

Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella pystytään rakentamaan innostava ja rikastuttava musiikkiliikuntatuokio perhepäivähoidossa. Tehty tutkimus toi vastauksia haettuun tutkimuskysymykseen. Lisäksi tutkimuksen myötä syntyi uutta tietoa ja jatkotutkimusideoita. Tutkijat pohtivat johtopäätösten luotettavuutta sekä niiden yhteyttä aiempaan teorian tietoon ja käytäntöön. Tutkijat huomioivat eettisyyden tutkimuksen aikana. (Kyrö 2004, 142.)



KUVIO 3. Innostavan ja rikastuttavan musiikkiliikuntatuokion rakennusaineekset

### 6.2.1 Toimintaan valmistautuminen ja suunnitelmallisuus

Perhepäivähoitajat toivat esille, että lapsiryhmien kanssa oli keskusteltu tulevasta tuokiosta. Pohdittiin, että keskustelun kautta lapsiryhmät pystyivät käsittelemään

mielessään tulevaa ja valmistautumaan tuokiota varten. Tapaamiskertoihin verrattuna lapsiryhmissä ei oltu yhtä jännittyneitä. Lapsiryhmissä ilmapiiri oli seesteinen, mikä oli havaittavissa rauhallisena käytöksenä ja vastaanottavaisena asennoitumisena opinnäytetyön tekijöitä kohtaan. Pohdittiin, että ilmapiiriä oli luotu turvalliseksi käsittelemällä tulevia tuokioita. Turvallisuuden luominen lasten kanssa työskennellessä on tarpeellista, jotta saadaan aikaan vuorovaikutusta. Vuorovaikutuksen kautta syntyy innokkuus toimintaa kohtaan.

Perhepäivähoitajat kertoivat, että musiikkiliikuntatuokio sopi hyvin oman lapsiryhmän ikärakenteelle. Pohdittiin, että musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmia rakentaessa huomioitiin lapsiryhmässä eri-ikäisyys, jolloin koettiin tärkeämpänä hyödyntää lapsiryhmien mielenkiinnon kohteita. Ajateltiin, että suunnitteluvaiheessa ja toteutuksessa oli tärkeää huomioida lapsen näkökulma, koska lapsi innostuu itselleen tärkeistä asioista. Perhepäivähoitajat toivat palautteessa esille, että tuokiot onnistuivat hyvän harkinnan sekä sadun ja harjoitteiden opettelu tuloksena.

Perhepäivähoitajat antoivat palautetta, että lyhyempikin tuokio olisi toiminut ja harjoitteet olisi voitu toteuttaa sadun kerronnan jälkeen. Pohdittiin, kuinka tuokion keston tarkoituksena lapsiryhmällä oli mahdollisuus oppia kärsivällisyyttä, keskittyneisyyttä ja sitoutuneisuutta. Musiikkiliikuntatuokioille suunniteltiin selkeä etenemisjärjestys, jonka varaan harjoitteet ja sadun juoni rakentuivat. Kokonaisuus alkoi, sisälsi keskikohdan ja päättyi yhteiseen lopetukseen. Ajateltiin, että suunniteltu rakenne auttoi perhepäivähoitajia ja lapsiryhmiä hahmottamaan tuokiot ehyenä. Korostettiin, että musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmat ovat sovellettavissa olevia esimerkkejä, joista voidaan halutessa muokata erinäköisiä kokonaisuuksia. Ajatuksena oli suunnitella ja toteuttaa yhtenäisiä tuokioita liittämällä satuun musiikkiliikuntaharjoitteita sen sijaan, että olisi käytetty toisistaan irrallisia harjoitteita. Yhtenäiset tuokiot itsessään rikastuvat hyödyntämällä satua.

Lapsiryhmän ohjaajalla on oltava sopivia keinoja, joilla pystytään työskentelemään yhdessä lapsiryhmän kanssa ja pitämään ohjaustilanne hallinnassa. Perhepäivähoitajien mielestä lapsiryhmät voivat olla haasteellisia. Pohdittiin, kuinka lapsiryhmän kanssa toimimiseen tarvitaan etukäteen tehtyä joustavaa suunnittelua,

yllättäviin tilanteisiin varautumista ja ennakointia. Toimintatuokioille mietittiin etukäteen esimerkiksi lasten istumapaikkoja, mikä koettiin sopivaksi keinoksi ylläpitää lasten keskittymistä tuokiolla.

### 6.2.2 Lapsiryhmän osallistaminen

Toimintatuokioiden aikana tehtyjen havaintojen perusteella lapsiryhmän itse keksimät liikkeet vaikuttivat mielekkäiltä, koska ne näyttäytyivät vauhdikkaina ja korostettuina. Tässä tutkimuksessa lapsiryhmiä haluttiin osallistaa toiminnassa liikkumaan, soittamaan ja laulamaan heille ominaisilla tavoilla. Pohdittiin, kuinka aikuisen näyttämä malliesimerkki vähentää lapsista lähtevää luovuutta, mistä johdettua lapsille annettiin tilaisuuksia liikkeiden ideoimiseen ja äänen tuottamiseen. Lapsiryhmää osallistetaan vaihtoehtoisin menetelmin, mutta aikuinen määrittää toiminnan rajat.

Lapsiryhmä sai olla vaikuttamassa toimintaympäristön muuttuvien elementtien luomiseen ja muokkaamiseen. Perhepäivähoitajien antamissa palautteissa kerrottiin, miten lapsiryhmää innosti osallistuminen rekvisiitan asetteluun ja omien ideoiden tuottamiseen. Lapsiryhmän piirustuspalautteista oli havaittavissa, että toimintatuokioista jäi mieleen erityisesti osiot, joita lapsiryhmät saivat itse olla rakentamassa. Ajateltiin, että lasten vaikuttaessa toimintaympäristöön he saavat kokea tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Lapsiryhmää haluttiin osallistaa palautteen antamisessa luovalla menetelmällä. Lapsiryhmät piirsivät palautteena paperille asian, joka oli heidän mielestään mukavin tuokiolla. Lapsiryhmiä ei johdateltu kuvien piirtämisessä, koska haluttiin tietää ainoastaan lasten ajatuksia ja tunteuksia pidetyiltä tuokioilta. Lapsiryhmissä piirrettiin useasti paperille oma kuva liikkumassa. Pohdittiin, kuinka oman kuvan piirtäminen kertoi, että lapsiryhmässä koettiin vahvaa läsnäoloa musiikkiliikuntatuokiolla.

### 6.2.3 Välineet

Tässä tutkimuksessa innostavan ja rikastuttavan musiikkiliikuntatuokion välineiksi esille nousivat eläinsatuteemat, musiikki ja rekvisiitta.

**Eläinsatuteemat:** Toimintatuokioilla käytetyt eläinsadut kerrottiin tilanteessa omin sanoin. Ajateltiin, että omin sanoin kerrottu satu tuo joustavuutta sisällyttää harjoitteet sadun kulkuun. Eläinsatujen käyttämisen tarkoituksena oli toimia punaisena lankana musiikkiliikuntatuokioilla ja tehdä tuokioita yhtenäiseksi kokonaisuudeksi alusta loppuun. Perhepäivähoitajien mielestä musiikkiliikuntatuokioiden onnistumiseen vaikutti tuokion eteneminen sadun mukaan. Sadun juoni johdatteli tuokiota eteenpäin. Opinnäytetyön tekijöiden päiväkirjaan oli kirjoitettu, että satu ”vei mukanaan”.

Perhepäivähoitajan mukaan lapsiryhmää innosti tuokion aikana eniten satuun liittyvät tapahtumat ja eläiminä esiintyminen liikkuen, äännellen, ilmein ja erikokoisin elein. Tehtyjen havaintojen perusteella lapsiryhmät eläytyivät eläinrooleihin kokonaisvaltaisesti. Pohdittiin, että harjoitteet olivat mieleenpainuvia, mielekkäitä ja lapsiryhmälle sopivia, koska lapsiryhmissä jatkettiin musiikkiliikuntatuokioilla tehtyjä asioita omissa leikeissä tuokioiden päätyttyä. Lapsiryhmien palautepiirustuksien perusteella tuokiosta jäivät lasten mieleen sadun päähahmot, niiden ilmeet ja toiminta. Pohdittiin, että satu herätti lapsiryhmää ajattelemaan, millaisia tunteita eläinsatujen hahmot kokivat sadussa.

**Musiikki:** Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää keinoja, joilla innostetaan ja rikastutetaan musiikkiliikuntakasvatustuokioita perhepäivähoidossa. Perhepäivähoitoon vietiin uusia musiikkiliikunnan menetelmiä ja haluttiin hyödyntää perhepäivähoidossa jo käytettyjä musiikkiliikunnan menetelmiä. Perhepäivähoitajat kuvailivat palautteessa, että toimintatuokioiden musiikkiliikuntaharjoitteet innostivat lapsiryhmiä. Pohdittiin, että musiikki itsessään on kaikenikäisiä innostava väline. Musiikki haastoi lapsiryhmiä yrittämään tehdä tempomaisia liikkeitä, jotka eivät olleet vielä omien motoristen taitojen tasoa. Musiikki antoi lapsiryhmille mahdollisuuden ilmaista itseään omalla luontaisella tavalla. Lapsiryhmissä ei aina laulettu laulun mukana, mutta haluttiin osallistua musiikkiin keho-soittimien keinoin. Ajateltiin, että laulujen rytmiikka kiehtoi lapsia ja rytmiset liikkeet auttoivat opettelemaan uuden laulun sisältöä.

Musiikkiliikuntatuokioilla oli käytössä nopeatempoista ja rauhallista musiikkia. Nopeatempoisen musiikin tarkoituksena oli innostaa lapsiryhmää liikkeeseen ja

rauhallisella musiikilla saatiin aikaan rentoutunut tunnelma. Pohdittiin, että musiikki itsessään ohjaa osallistujia rytmillään ja tunnelmallaan. Lapsiryhmissä tehtyjen havaintojen perusteella musiikki on moniulotteinen väline toiminnassa.

**Rekvisiitta:** Musiikkiliikuntatuokioiden suunnitteluvaiheessa hankittiin ja kerättiin jokaisen perhepäivähoitajan kanssa tarvittavat välineet ja rekvisiitat. Rekvisiittaa kerätessä hyödynnettiin perhepäivähoitajien välineistöä ja materiaaleja. Ajateltiin, että perhepäivähoitajien on jatkossa helpompaa toteuttaa musiikkiliikuntatuokioita jo olemassa olevilla välineillä. Perhepäivähoitajille vietiin laatikot, jossa säilytettiin rekvisiittaa musiikkiliikuntatuokioiden välisenä aikana. Rekvisiitan säilyttäminen laatikossa helpottaa tuokion valmisteluvaihetta.

Lapsiryhmiä kiinnostivat eläinsatujen käsinukkeahmot, ja niitä haluttiin koskettaa. Perhepäivähoitajat kertoivat palautteessaan, että he kokivat sadun kertomisen käsinukkejen avulla innostavana. Pohdittiin, että rekvisiitan käyttäminen tuokiolla lisäsi myös perhepäivähoitajien innokkuutta ohjaamiseen. Rekvisiitta on oiva keino heittäytyä sadun maailmaan ja luoda toimintaympäristöä tilanteelle sopivaksi. Lapsiryhmät piirsivät palautteessaan rekvisiittaa, mikä kertoo niiden tärkeydestä tunnelman luomisessa. Ajateltiin, että lapsiryhmässä oli kiinnitetty rekvisiittaan huomiota tuokion aikana ja rekvisiitta on tehnyt vaikutuksen lapsiin.

#### 6.2.4 Toistuvuus

Musiikkiliikuntatuokioilla käytettiin samaa satua jokaisessa perhepäivähoitoryhmässä. Perhepäivähoitajan mielestä kolme kertaa samaa satua on riittävä määrä, koska lapset voivat alkaa kyllästymään satuun. Ajateltiin, että satu oli tullut jo tutuksi kolmen musiikkiliikuntatuokion aikana, jolloin lapsia voitaisiin jatkossa osallistaa mukaan sadun kerrontaan. Musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmat ovat muunneltavia, jolloin satua voidaan rikastuttaa eri harjoitteiden kautta. Musiikkiliikuntatuokiosta syntyy uudenlainen kokonaisuus uusien harjoitteiden kautta, vaikka käytettäisiinkin samaa satua. Toimintatuokio muuttaa muotoaan ja näyttäytyy eri tavalla myös sen mukaan, kun tuokion ohjaaja vaihtuu.



Satu jatkaa elämäänsä tarinan kertomisen jälkeen ja sen äärelle voidaan palata toistamiseen. Pohdittiin, että meneillään olevan teeman käsitteleminen erilaisilla luovilla keinoilla, kuten kuvataiteella, syventää lapsen käsitystä aiheesta. Mielenkiinnon ylläpitäminen vaatii kuitenkin aikuiselta suunnitelmallisuutta. Ajateltiin, että liiallinen teeman käsitteleminen suhteessa lyhyeen aikaan voi vähentää lapsiryhmän innokkuutta.

Pohdittiin, että lapset innostuivat etenkin harjoitteista, joita oli harjoiteltu ja toistettu perhepäivähoitoryhmässä tuokioiden ulkopuolella. Perhepäivähoitajat antoivat palautetta, että tuokion onnistumiseen vaikutti lapsille tuttu ja opittu kokonaisuus. Pohdittiin, että ohjaustilanteissa käsiteltävät asiat voivat kuitenkin olla lapsiryhmälle myös vain osittain tuttuja tai täysin vieraita. Tuokion onnistumiseen yleisesti vaikuttaa tuokion hallittu rakenne ja tarkoituksenmukaisuus.

Perhepäivähoitajat kertoivat, että lapset olivat kotona jatkaneet opittuja laululiikuntaleikkejä yhdessä vanhempiensa kanssa. Pohdittiin, että innokkuus leikkien jatkamisesta kuvasti mielekkäitä ja onnistumisen kokemuksia musiikkiliikuntatuokiolla. Harjoituksen tuloksena lapsiryhmä teki liikkeitä suurina ja käytti ääntä voimakkaammin. Pohdittiin, että lapsi luontaisesti kaipaa tekemiseensä toistoa, jotta hän kykenee hallitsemaan ja kehittymään kohti haastavampaa toimintaa.

#### 6.2.5 Vaihtelevuus

Esiymmärrystä hankkiessa saatiin tietää lapsiryhmille tuttuja musiikkiliikuntaleikkejä. Ajateltiin, että tutun ja uuden asian yhdistämisen avulla saataisiin rakennettua toimiva musiikkiliikuntatuokio. Tutut asiat toivat lapsiryhmälle turvallisuutta ja uudet asiat innostivat lapsiryhmää sekä haastoivat mukaan toimintaan. Perhepäivähoitajien palautteen perusteella uudet harjoitteet olivat sekä lapsiryhmää että hoitajaa innostavia. Perhepäivähoitajilta tuli toive, että tuokioita järjestettäisiin enemmän. Pohdittiin, että tämä kuvasti olemassa olevaa tarvetta rikastuttaa musiikkiliikuntaa perhepäivähoidossa.

Yksittäisissä musiikkiliikuntaharjoitteissa esiintyi vertailua erikokoisten ja -rytmisten liikkeiden ja eri voimakkuuksilla tehtävien äänien välillä. Pohdittiin,

kuinka laulussa esiintyvien vastakohtien esittäminen toi jännitystä harjoitteeseen ja lapsiryhmälle mahdollisuuden luovaan ilmaisuun. Lapsiryhmässä eläydyttiin esimerkiksi pienikokoiseksi hiireksi ja suurikokoiseksi karhuksi.

#### 6.2.6 Eläytyminen, kannustus ja ohjaus

Palautteessaan perhepäivähoitajat toivat esille, että tuokion ohjaajan olemuksella ja eläytymisellä on suuri merkitys lasten innokkuudelle ja mielenkiinnolle tuokiota kohtaan. Ajateltiin, että perhepäivähoitajan oma innokkuus tuokiolla kannustaa lapsiryhmää yhteiseen toimintaan. Perhepäivähoitajat aloittivat tuokiota sadun kerroksella, jota he tekivät omalla persoonallisella tavallaan. Pohdittiin, että luonnollinen esiintyminen sadun kertojana piti lapsiryhmän mielenkiintoa yllä tuokion ajan. Omaan itsensä esiintyminen ja omaan ammattitaitoon luottaminen luovat perustan innostavan tuokion ohjaamiseen.

Lapsiryhmän piirustuspalauteessa oli kuvattuna ihmishahmo. Pohdittiin, kuvastiko tämä ihmishahmo tuokion ohjaajaa. Ajateltiin, että tuokion ohjaaja on suuressa ja mieleenpainuvassa roolissa lapsiryhmän toiminnan säätelijänä. Perhepäivähoitajat huomioivat ohjauksessaan lapsen näkökulmaa järjestämällä lapsille omat istumapaikat ja olemalla mukana toiminnassa lapsiryhmän kanssa. Perhepäivähoitajan antama kannustus lapsiryhmälle vahvisti lasten äänenkäyttöä ja innosti tekemään suurempia liikkeitä. Aikuisen antama kannustus vahvistaa lapsen onnistumisen kokemuksia musiikkiliikuntatuokiolla. Toiminnassa on olennaista keskittyä löytämään lapsen vahvuuksia ja tuoda niitä esille. Lapsiryhmän saadessa kannustusta toiminnan aikana luodaan mahdollisuuksia ja rohkaistaan luovaan toimintaan.

#### 6.3 Opas

Opinnäytetyön tuotoksena koottiin opas. Opas suunnattiin perhepäivähoitoon, mutta sitä toivotaan hyödynnettävän myös muissa varhaiskasvatusympäristöissä. Tuotoksen muoto kannattaa valita sen mukaan, mikä on sopivin tutkimuksen kohderyhmälle (Vilkka & Airaksinen 2003, 51). Opas on käytännöllinen keino tarjota uutta tietoa ja saattaa arkiosaamista eteenpäin. Oppaan alkuun avattiin teoriolla

musiikkiliikuntaa ja sen tavoitteita, jotka johdattelevat oppaan käyttäjän oivaltamaan musiikkiliikunnan merkitystä. Oppaan alussa on käytännön vinkkejä musiikkiliikuntatuokion aloitukseen. Opas sisältää kolme tämän tutkimuksen aikana toteutettua musiikkiliikuntasuunnitelmaa. Oppaaseen koottiin lisäksi kuusi musiikkiliikuntasuunnitelmaa, koska haluttiin tarjota esimerkkikokonaisuuksia käytännön toteutukseen. Aihealueet on jaettu omiksi kokonaisuuksiksi, jotta saatava tieto on helposti löydettävissä (Vilka & Airaksinen 2003, 52).

Oppaan kokoaminen aloitettiin tutkimuksen johtopäätösten valmistuttua, koska oppaan sisällössä hyödynnettiin tutkimuksen johtopäätöksiä. Oppaan lähdemateriaali kuvastaa oppaan laatua (Vilka & Airaksinen 2003, 53). Oppaassa ohjeistetaan tuokion ohjaajaa kannustamaan ja osallistamaan lapsia mukaan toimintaan. Harjoitteiden sisällössä on toistuvuutta, kun opetellaan musiikkiliikuntaleikkien sisältöä. Uudenlaiset musiikkiliikuntaharjoitteet tuovat vaihtelevuutta perinteisen musiikkiliikuntakasvatuksen rinnalle. Musiikkiliikuntaharjoitteet valittiin ja luotiin itse eläinsatujen juonta mukaillen. Harjoitteet aktivoivat lapsen mieltä ja kehoa samaan aikaan (Juntunen 2004, 70). Oppaan ohjeistukset suunniteltiin yksityiskohtaisen tarkasti, millä mahdollistetaan musiikkiliikuntatuokion suunnitelmallisuus. Oppaassa neuvotaan millaisia välineitä ja rekvisiittaa harjoitteisiin voidaan hyödyntää, joilla innostetaan ja rikastutetaan musiikkiliikuntaa.

Oppaan työstäminen aloitettiin kirjoittamalla tekstiksi yksittäisiä harjoitteita, joita käytettiin musiikkiliikuntatuokioilla. Etsittiin uusia eläinsatuja ja musiikkiliikuntaharjoitteita, joista rakennettiin omia toimintakokonaisuuksia. Opasta kuvitettiin opinnäytetyön tekijöiden tuottamilla eläinhahmoilla, joilla haluttiin elävöittää teosta ja tuoda sen ulkonäköön persoonallisuutta. Piirustukset tuovat oppaaseen lämminhenkisyyttä (Vilka & Airaksinen 2003, 52). Oppaaseen kuuluu musiikkia sisältävä cd-levy, joka koostuu oppaan harjoitteiden lauluista. Opas tehtiin A4-kokoiseksi, koska tämän kokoisena se koettiin käytäntöön sopivaksi. Oppaan koolla ja tekstin selkeydellä on merkitystä luettavuudessa (Vilka & Airaksinen 2003, 52).

## 7 POHDINTA

### 7.1 Tavoitteiden arviointi

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää keinoja, joilla innostetaan ja rikastutetaan musiikkiliikuntakasvatustuokioita perhepäivähoidossa. Toisena tutkimuksen tavoitteena oli koota perhepäivähoitoon musiikkiliikunnan toimintasuunnitelmia sisältävä opas. Tämän tutkimuksen avulla kehitettiin musiikkiliikunnan suunnitelmista ja toteuttamista perhepäivähoidossa. Myös muut lasten kanssa työskentelevät pystyvät hyödyntämään tutkimustuloksia.

Tutkimuskysymykseksi muovautui, millä keinoilla voidaan rakentaa innostava ja rikastuttava musiikkiliikuntatuokio perhepäivähoidossa. Tutkimus rajattiin musiikkiliikuntakasvatukseen, koska haluttiin monipuolistaa liikuntakasvatusta hyödyntämällä musiikillista osaamista. Tutkimus toteutettiin perhepäivähoidossa, koska haluttiin hyödyntää perhepäivähoitajien ammattitaitoa ja resursseja. Lisäksi haluttiin vahvistaa perhepäivähoitoryhmissä olevien lasten osallisuutta toteutettavassa musiikkiliikunnassa. Perhepäivähoitajat antoivat palautetta, että tuokion suunnittelussa otettiin hyvin huomioon heidän toiveensa ja välineensä.

**Keinojen arviointi:** Tämän tutkimuksen tuloksena saatiin, että innostavan ja rikastuttavan musiikkiliikuntatuokion järjestämiseen tarvitaan valmistautumista ja suunnitelmallisuutta, jotta tuokiosta saadaan ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Lisäksi on tärkeää lapsiryhmän osallistaminen, jolloin lapset pääsevät vaikuttamaan toiminnan kulkuun. Ruokosen ja Rusasen (2009, 11) mukaan lapsen osallisuus voi näkyä myös hänen näkökulmansa huomioimisena. Musiikkiliikuntatuokiolla käytettävät välineet rikastuttavat toimintatuokioita ja ruokkivat mielikuvitusta. Iivonen (2008, 99) on myös todennut, että monipuoliset toimintatilat ja välineet houkuttelevat sekä kiinnostavat lapsia liikkumaan. Musiikkiliikuntaharjoitteita on tärkeä toistaa, jotta lapset oppivat harjoitteiden sisällön. Tämän on myös huomannut väitöskirjassaan Juntunen (2004, 42), joka korostaa kuinka toisto on edellytys oppimiselle.

Harjoitteiden vaihtelevuus monipuolistaa tuokioita ja innostaa uudenlaisten harjoitteiden pariin. Lehmusvaara (2007, 67–78) muistuttaa, että monipuoliset toimintatavat kehittävät musiikkiliikuntaa työtapana. Musiikkiliikuntatuokion ohjauksella on suuri rooli lapsiryhmän innostamisessa, koska aikuinen omalla eläytymisellään, kannustuksellaan ja ohjauksellaan rohkaisee lapsia toimintaan. Juntunen (2004, 72) kuvailee, miten musiikkiliikuntakasvatuksessa aikuisen ei tarvitse koko aikaa ohjata tilannetta. Pohdittiin, että aikuinen on kuitenkin vastuussa tuokion etenemisestä eikä voi jättäytyä sivusta seuraajaksi. Aikuinen vastaa omalla eläytymisellään lapsen tarpeisiin ja olemassa oloon (Kalliala 2008, Lindgrenin 2011, 9 mukaan). Lisäksi aikuinen kannustaa lasta taiteelliseen ilmaisuun (Ruokonen & Rusanen 2009, 13).

Johtopäätöksistä todettiin, että tutkimustuloksilla saatiin vastauksia tutkimuskysymykseen. Tämän tutkimuksen tulokset olivat ainutlaatuisia. Laadullisen tutkimuksen toteutus ja tulokset ovat yksilöllisiä ja riippuvaisia tutkimuksen kohde-ryhmästä (Hulkari 2006, 177). Johtopäätöksenä tästä tutkimuksesta oli se, että musiikkiliikuntakasvatusta toteuttavan aikuisen on pyrittävä rakentamaan musiikkiliikuntatuokio palasista, joista rakentuu hallittu kokonaisuus. Musiikkiliikuntakasvatus on yksi tapa toteuttaa laadukasta ja ohjattua liikuntaa. Varhaiskasvatusta toteutettaessa lapselle on suotava monipuolisia liikkumisen mahdollisuuksia päivittäin. Liikunta ja omaehtoinen liikkuminen ovat keskeisiä tekijöitä lapsen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa, mistä johtuen liikuntaan tulee panostaa. Opinnäytetyön avulla syvennettiin musiikkiliikuntakasvatuksen tietämystä ja soveltamismahdollisuuksia.

Opinnäytetyö kohdistui perhepäivähoidon pariin, jolloin lisättiin perhepäivähoitajien tehtävän kasvatustyön tuntemusta. Sosionomina työskennellessä voidaan toimia myös perhepäivähoidon ohjaajana, joten perhepäivähoidon arjen tunteminen koetaan vahvuudeksi. Pohdittiin, että sosionomin on hyvä tuntea erilaisia varhaiskasvatusympäristöjä, koska tänä päivänä tehdään yhteistyötä eri tahojen kesken.

**Oppaan arviointi:** Tämän tutkimuksen tuotoksen oppaan rakenteessa hyödynnettiin tutkimustuloksia. Oppaan tekstimuoto haluttiin kohdistaa lukijalle, joten teksti rakennettiin selkeään muotoon. Musiikkiliikuntatuokioiden sisältävät tutkijoiden itse

mukailtua tekstiä saduista. Pohdittiin, että tuoko omin sanoin kerrottu satu seka-  
vuutta oppaaseen. Ajateltiin toimintakokonaisuuksien olevan kuitenkin esimerk-  
kejä, joita voidaan soveltaa ja muokata vapaasti. Toimintakokonaisuudet ja har-  
joitteet laitettiin erillisille sivuille, jotta opasta käyttävä voi yhdistellä ja hyödyn-  
tää oppaan monipuolista tarjontaa omalla tavallaan. Oppaan sisällön rakentami-  
sessa tuotti hankaluuksia harjoitteiden sijoittaminen johdonmukaiseen paikkaan.  
Aluksi harjoitteet erotettiin toimintakokonaisuuksista. Todettiin, että harjoitteet  
ovat tärkeä osa toimintakokonaisuutta, joten ne sijoitettiin kokonaisuuksien yhtey-  
teen. Oppaasta muodostui monipuolinen kokonaisuus, mutta pohdittiin oppaan  
laajuutta. Tässä tutkimuksessa tehtiin valinta, että oppaasta rakennetaan rikas ko-  
konaisuus.

Oppaan ulkoasu on selkeä ja satuihin liittyvät eläinpiirustukset elävöittävät op-  
paan sivuja. Perhepäivähoitajia haluttiin osallistaa tutkimusprosessissa alusta lop-  
puun asti. Ennen oppaan viimeistelyä perhepäivähoitajilta pyydettiin palautetta  
oppaan sisällöstä, ulkoasusta ja selkeydestä. Perhepäivähoitajat antoivat positiivis-  
ta palautetta sähköpostitse. Pohdittiin, olisiko palaute ollut erilaista, jos se olisi  
pyydetty henkilökohtaisesti kasvotusten. Ajateltiin, että fyysinen kohtaaminen luo  
vuorovaikutuksellisuutta ja lisää näkökulmaa käsiteltävään asiaan. Oppaan näyt-  
täminen paperiversiona olisi saattanut helpottaa luettavuutta ja lisätä kriittisyyttä  
opasta kohtaan.

Opas on tämän tutkimuksen konkreettinen tuotos, jota voi lainata, esitellä ja tar-  
kastella. Tämän vuoksi opas jää pysyväksi välineeksi levittää musiikkiliikunta-  
kasvatusta. Uusia käytäntöjä voidaan oppia kirjallisten ohjeiden ja opastusten  
kautta. Tekstimuotoon luotu opas helpottaa yksittäisten asioiden ja kokonaisuuksien  
oppimista ja ohjaamista. Musiikkiliikunnan kehittäminen tarvitsee tällais-  
ten tutkimusten tekemistä, jossa liikunnan osuus saa painoarvoa.

Tämä musiikkiliikuntakasvatuksen tutkimus toteutettiin perhepäivähoidossa. Per-  
hepäiväkotien tilat ovat rajallisia kodinomaisessa ympäristössä. Huoneiden kalus-  
tus ja lasten käytössä olevat materiaalit vaikuttavat mahdollisuuksiin järjestää mo-  
nipuolista musiikkiliikuntakasvatusta. Tämän vahvistaa Häkkinen (2000, 40) pro  
gradu-tutkielmassaan, ettei perhepäiväkodin huoneiden määrällä ole merkitystä.

Keskeisintä on, kuinka lasten annetaan käyttää huoneita toiminnassaan. (Kivioja, Koskenrouta & Vapola 1991, Häkkisen 2000, 40 mukaan.) Perhepäiväkodeissa on lasten saatavilla vähemmän välineitä ja tilat ovat pienempiä kuin päiväkodeissa. (Ojala 1981, Häkkisen 2000, 40 mukaan).

## 7.2 Aineistonkeruumenetelmien arviointi

Tutkimusprosessi aloitettiin teoreettisen viitekehyksen keräämisellä. Tutkimuksen luotettavuutta lisättiin käyttämällä tieteellisiä lähteitä. Huomattiin, että lähdekirjallisuudessa toistuivat samojen tutkijoiden nimet useissa samaa aihepiiriä käsittelevissä tutkimuksissa. Tutkijoiden osallistuminen useisiin tutkimuksiin toi laajempaa käsitystä tutkittavasta ilmiöstä. Pohdittiin, että opinnäytetyön lähteissä hyödynnettiin tutkijoiden syvää asiantuntemusta. Kyrö (2004, 69) huomauttaa, miten tutkimuksessa hyödynnettävät teorialähteet tukevat tehtävää tutkimusta monessa vaiheessa. Tutkimuksessa käytettiin yhtä musiikkiliikunnan käsikirjaa, joka ei ollut tieteellinen lähde. Kyseisen käsikirjan tehneet henkilöt ovat alan asiantuntijoita, joilla on syvällistä tietoa ja kokemusta musiikkiliikuntakasvatuksesta. Tutkimuksessa käytettiin myös toista oppikirjamateriaalia, koska oppaan kokoamisesta ei löytynyt tieteellistä teoriakirjallisuutta.

Teoreettisen viitekehyksen lisäksi aineistonkeruumenetelminä käytettiin havainnointia, kirjallista, suullista ja piirustuspalautetta. Valittiin havainnointi, koska tutkimusaihetta ei tunnettu tarkasti. Havainnointi sopii yhdistettäväksi muunlaisiin aineistonkeruumenetelmiin. Tämän on huomannut myös Catani (2008, 70), jonka mukaan havainnointi tukee muilla aineistonkeruumenetelmillä hankittua aineistoa. Ajateltiin, että havainnoinnin luotettavuuden todistaminen on hankalaa, sillä havainnointi tapahtuu vaihtuvassa vuorovaikutuksellisessa tilanteessa. Havainnoinnin kohteet valittiin tarkasti, koska haluttiin selvittää lapsiryhmän toimintaa musiikkiliikuntatuokioilla. Pohdittiin, oliko lapsiryhmän keskittymisen ja ohjeiden noudattamisen havainnointi oleellista tutkimuksen kannalta. Koettiin, että keskittymisen ja ohjeiden noudattaminen liittyivät toisiinsa. Keskittymisen ja ohjeiden noudattamisen puuttuminen ei suoraan kuitenkaan kerro sitä, että musiikkiliikunta ei ole innostavaa. Lapsiryhmässä tuotiin innokkuutta esille enemmän ilmeiden, liikkeiden, äänen voimakkuuden ja kommenttien kautta. Tämän on huomannut

myös Juntunen (2004, 70), jonka mukaan lapsi ilmaisee tunteitaan, aistien käyttöön ja ajatteluaan liikkeessaan ja toimiessaan.

Lapsilta saadun palautteen keruumenetelmää vaihdettiin kesken tutkimuksen, koska huomattiin lasten sanovan suullisessa palautteessa saman asian kuin muut saman lapsiryhmän lapset. Pohdittiin, että lapset halusivat vahvistaa ryhmän yhtenäisyyttä samanlaisella palautteella. Lehmusvaaran (2007, 66) tutkimustuloksissa havaittiin, että mitä tärkeämpiä toiset ryhmän lapset ovat yksilölle, sitä enemmän heidän mielipiteensä vaikuttaa lapsen ilmaisuun. Lapsiryhmät antoivat piirustuspalautteen lyijykynällä piirtämällä. Mietittiin, olisiko värikynien käyttäminen tuonut paperille laajemmin lasten ajatuksia musiikkiliikuntatuokiosta. Koettiin, että piirtäminen oli tehokkaampi palautteen keruumenetelmä. Veale (2006, 262) totesi piirtämisen olevan yksi vuorovaikutuksen keino. Sen vuoksi ajateltiin, että lapset kertovat ajatuksistaan piirtämisen kautta. Nyström (2005, 56) tuo tutkimustuloksissaan esille, miten lasten mukaan satuteemasta piirtäminen on rajoittavaa. Aikuiset taas näkevät piirtämisen olevan lasten omaa ilmaisua. Tekijät pohtivat, että annetulla aiheella pystyttiin kuitenkin saamaan lasten ajatuksia toimintatuokiosta näkyväksi.

Perhepäivähoitajille suunnatut palautekysymykset olivat itse tuotettuja, jolloin niitä voidaan pitää ainutkertaisina palautteenkeruumenetelminä. Kysymyksiin sisällytettiin tutkimuksen avainsanoja, millä haluttiin täsmällisiä vastauksia. Pohdittiin, antoiko avoin palautekysely aineistonkeruumenetelmänä kuitenkin tarpeeksi luotettavia vastauksia tutkimusongelmaan. Esitettyjä kysymyksiä voidaan ymmärtää eri tavoin. Tästä johtuen kysymysten asettelu oli tärkeimpiä vaiheita tutkimusprosessissa. Palautekyselyt suunniteltiin yhdelle A4-paperiarkille, mikä rajasi kysymysten vastaustilaa ja vähensi vastausten laajuutta. Avointen kysymysten tarkoituksena oli tuoda perhepäivähoitajien ajatuksia näkyville. Aineistoa analysoitaessa huomattiin, että palautekysely tuotti tutkimuskysymykseen peilautuvia vastauksia. Lehmusvaara (2007, 37) perustelee pro gradussaan, että kerätty kirjallinen palaute tukee tutkijan omia havaintoja. Aineistoa analysoitaessa havaittiin, että kerätty aineisto alkoi toistaa itseään. Todettiin, että aineisto kyllääntyi.



### 7.3 Oman toiminnan arviointi

Tämän tutkimuksen aikana oltiin motivoituneita, luovia ja pohtivia. Pohdittiin, miten opinnäytetyöprosessi vaati itsekuria, itseohjautuvuutta, oma-aloitteisuutta ja tutkimusprosessin hallintakykyä.

Päiväkirjan ylläpitäminen auttoi tutkimusprosessin hahmottamisessa ja hallinnassa. Tämän tutkimuksen haasteena oli tutkijoiden kokemattomuus tutkimuksen tekemisestä ja tieteellisistä käytännöistä. Pohdittiin, että tutkimuksen aikataulutaminen ja suunnitelmallisuus auttoivat hallitsemaan tutkimusprosessia ja sen hallintaa. Tutkimuksen toteuttaminen vaati tutkijoilta joustavuutta, koska koettiin odottamattomia tilanteita. Yhteisen musiikkiliikuntatuokion jälkeen lapsiryhmässä uskallettiin ilmaista pahaa oloa. Lapsiryhmässä haluttiin tuoda esille tuokion ulkopuolella syntyneitä tunteita. Juntunen (2004, 18) kuvailee, kuinka lapsi voi leikissä käsitellä tunteitaan turvallisesti. Ajateltiin, että musiikkiliikuntaleikkien rohkaisemana lapsi uskalsi kertoa tunteistaan.

Tämän tutkimusprosessin aikana koettiin tärkeäksi toimia eettisesti oikein kohde-ryhmän henkilöllisyyden suojaamiseksi. Sosiaalialalla toimiminen edellyttää lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 15. pykälän mukaan vaitioloa asioista, joita on virkatehtävän aikana saatu selville. Opinnäytetyön tekijät ovat salassapitovelvollisia koko opinnäytetyöprosessin ajan ja sen jälkeen. Opinnäytetyöhön liittyviä asiakirjoja säilytettiin huolellisesti ja perhepäivähoitajien sekä lapsiryhmien tunnistettavuustietoja ei saatettu ulkopuolisille.

Suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheessa otettiin huomioon tekijänoikeuslaki (404/1961). Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa haluttiin varmistaa laillinen oikeus musiikkimateriaalin käyttöön. Tekijänoikeuslain (404/1961) 21. pykälässä määrätään julkisen esittämisen olevan laillista, kun tuotosta käytetään opetuksessa. Musiikkiliikuntatuokioilla ja oppaan työstämisessä käytettiin julkaistuja lasten levyjä, joilla luotiin mielekästä ja innostunutta ilmapiiriä.

Tutkimusprosessin alkaessa toimeksiantaja valitsi yhteistyötahoksi kolme perhepäivähoitajaa. Pohdittiin, millainen merkitys tutkimukselle olisi ollut, jos opinnäy-

tetyön tekijät olisivat valinneet yhteistyötahot itse. Tutkimusprosessiin osallistuneet olivat ilmaisseet halukkuutensa yhteistyöhön, jolloin innokkuus aihetta kohtaan oli molemminpuolista. Molemminpuolinen innokkuus toi motivaatiota ja mahdollistivat sujuvan yhteistyön. Varhaiskasvatuksessa työskentelevän kasvattajan on pyrittävä kehittämään omaa työtään, jotta työn laatu vahvistuu. Tästä johtuen työn kehittäminen vaatii uskallusta ja menemistä ”tuntemattomalle alueelle.” Perhepäivähoitajan kriittinen ja tarkasteleva asenne työtä kohtaan edistävät työn laatua, johon vaikuttavat myös hoitajan pätevyys, osaaminen ja innostus (Salo & Keskinen 1988, Nyströmin 2005, 18 mukaan). Häkkinen (2000, 1) vahvistaa, että omaa ammatillisuutta voi kehittää itsearviointin kautta yhteiskunnan muutoksessa.

Tämän tutkimuksen aineistoa olisi voinut kerätä myös videoinnin avulla. Videointi olisi tuonut tarkkaa tietoa tilanteesta ja videoituun materiaaliin olisi voinut palata yhä uudelleen. Pohdittiin, että videointi olisi kuitenkin tuottanut liikaa tutkimusaineistoa analysoitavaksi. Lisäksi kohderyhmä olisi voinut häiriintyä videointitilanteessa, jolloin tilanne ei olisi ollut enää luonnollinen.

#### 7.4 Kehittämisen- ja jatkotutkimusaiheet

**Kehittämisaiehet:** Musiikkiliikuntakasvatusta voi tulevaisuudessa kehittää niin, että lapsia osallistetaan enemmän suunnitteluvaiheessa. Lapsiryhmää sadutetaan ryhmässä, jolloin lapset kokevat myös itse osallisuuden vahvaksi tuokiolla. Pääjoki (2011, 112) näkee sadutuksen lapsen vapaana itseilmaisuna tarjoten elämyksen. Lapsiryhmän kertoman sadun pohjalta voidaan rakentaa toimintakokonaisuus musiikkiliikuntatuokiolle. Lisäksi lasten palautetta musiikkiliikuntatuokiosta voidaan kerätä saduttamalla lapsia yksitellen. Tämän päivän yhteiskunnassa lapsen rooli nähdään aktiivisena toimijana, jonka toimintaympäristönä varhaiskasvatuksessa toimii päivähoitopaikka. Lapsi pyrkii hakemaan omaa paikkaansa aikuisen ja lapsen välisessä tasavertaisessa suhteessa. (Lehtinen 2000, Turjan 2011, 43 mukaan.) Lapsi kokee merkityksellisenä kuulua toimijana ympäröivään kulttuuriin (Pääjoki 2011, 119).

Perhepäivähoitoryhmillä on mahdollisuus järjestää yhdessä musiikkiliikuntatuokioita. Yhdessä suunnitellut ja toteutetut musiikkiliikuntatuokioid luovat yhteisöllisyyttä ja lisäävät keskinäistä yhteistyötä perhepäivähoitoryhmien välillä. Perhepäivähoitaja toimii yleensä yksin oman lapsiryhmänsä kanssa, joten yhteiset musiikkiliikuntatuokioid innostavat ja rikastuttavat perhepäivähoitoryhmien arkea sekä musiikkiliikuntakasvatuksen sisältöä. Perhepäivähoitajien tehdessä yhteistyötä heidän ammatillinen osaamisensa saa vahvistusta. Tämän on huomannut myös Parrila (2002, 29), joka väitöskirjassaan kirjoittaa kuinka perhepäivähoitaja saa tukea toisilta perhepäivähoitajilta jakaessaan iloja, suruja, vastuuta sekä vaihtaessaan ajatuksia työhön liittyvistä asioista. Perhepäivähoidon lapsiryhmien kokountuessa yhteen lapset saavat kokemuksia suuremassa ryhmässä toimimisesta. Lisäksi lapsi saa tuntea olevansa osa perhepäivähoitoa, jossa on muitakin lapsiryhmiä.

**Jatkotutkimusaiheet:** Tämän tutkimuksen johtopäätösten selvittyä saatiin jatkotutkimusaiheita. Ajateltiin, että voidaan tutkia miten musiikkiliikuntakasvatus tukee lapsen kehitystä perhepäivähoidossa. Lisäksi voidaan selvittää kuinka tärkeänä musiikkiliikuntakasvatus koetaan varhaiskasvatuksessa. Kolmantena jatkotutkimusaiheena voidaan tutkia miten musiikkiliikuntakasvatusta toteutetaan alakoulussa.

## LÄHTEET

Aaltonen, R., Lehtinen, T., Leppänen, K., Peltonen, T., Tarvo, M.–T., Tuunainen, P. & Viherä-Toivonen, A. 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki. 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2008:3. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. [viitattu 17.3.2012]. Saatavissa: <http://www.kidson.fi/wp-content/uploads/2009/07/havainnointiopas142008.pdf>

Asetus lasten päivähoidosta 239/1973.

Baric, M. 2009. Nukketeatteri taidekasvatuksen ja leikin välineenä. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.–L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 36–39.

Catani, J. 2008. Yritystapahtuma kontekstina ja kulttuurisena kokemuksena. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta, väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Hannula, A. 2007. Systemaattinen tekstianalyysi. Kohteena Paulo Freiren pedagogian klassikkoteokset. Teoksessa Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V.–M. (toim.) Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 111–125.

Harisalo, R., Keski-Petäjä, T. & Talkkari, A. 2002. Otin kynän kynsihini. Ohjeita tutkimuksen tekijöille. 1. painos. Hallintotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Tampere: Juvenes Print.

Heikkinen, H. 2004. Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille. 2. tarkennettu painos. Kansanvalistusseura. Vantaa: Dark Oy.

Hiltunen, M. 2009. Yhteisöllinen taidekasvatus. Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä. Tampere: Juvenes Print.

Hujala, E., Parrila, S. & Tarumaa, R. 2000. Perhepäivähoidon laatukriteerit. Oulu: Oulun Yliopistopaino.

Hulkari, K. 2006. Työssä oppimisen laadun käsite, itsearviointi ja kehittäminen sosiaali- ja terveystieteiden ammattillisessa peruskoulutuksessa. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus, akateeminen väitöskirja. Tampere: Juvenes Print.

Häkkinen, K. 2000. Kehittyvä asiantuntijuus - perhepäivähoidon näkökulma. Turun yliopisto, kasvatustieteiden laitos, pro gradu-tutkielma.

Iivonen, S. 2008. Early Steps -liikuntaohjelman yhteydet 4–5-vuotiaiden päiväkotilasten motoristen perustaitojen kehitykseen. Jyväskylän yliopisto, liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta, väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Immonen, K. 2008. Kotieläimet oppikirjojen sivuilla 1930–1970-luvuilla. Diskurssianalyttinen tutkimus koulukirjojen eläinkuvista. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, talous- ja sosiaalhistoria. [viitattu 23.11.2011]. Saatavissa: [http://mekam.files.wordpress.com/2010/09/koko\\_v7-1.pdf](http://mekam.files.wordpress.com/2010/09/koko_v7-1.pdf)

Juntunen, M.-L. 2004. Embodiment in Dalcroze eurythmics. Faculty of Education, Department of Educational Sciences and Teacher Education. Oulu: University of Oulu.

Juntunen, M.-L. 2009. Musiikki, liike ja kehollinen kokemus. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Ykkös-Offset Oy, 245–257.

Juntunen, M.-L. 2010. Käytäntöä. Teoksessa Juntunen, M.-L., Perkiö, S. & Simola-Isaksson, I. (toim.) Musiikkia liikkuen. Musiikkiliikunnan käsikirja 1. 1.painos. Helsinki: WSOYpro Oy, 17–25.

Juntunen, M.-L. 2010. Mitä musiikkiliikunta on? Teoksessa Juntunen, M.-L., Perkiö, S. & Simola-Isaksson, I. (toim.) Musiikkia liikkuen. Musiikkiliikunnan käsikirja 1. 1.painos. Helsinki: WSOYpro Oy, 11.

Kaartinen-Koutaniemi, M. 2009. Tieteellinen ajattelu yliopisto-opinnoissa. Haastattelututkimus psykologian, teologian ja farmasian opiskelijoista. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 221. Helsinki: Yliopistopaino.

Karhu, K. 2009. Musiikkiliikunta Etelä-Afrikan alakouluissa. Jyväskylän yliopisto, musiikin laitos, kandidaatin tutkielma.

Kehityksen osa-alueet ja virstanpylväät -artikkeli. 2004. Teoksessa Nieminen, P. & Korpela, R. (toim.) Leikkitarakkailu. Käsikirja lapsen toiminnallisen kehityksen arvioimiseksi. Psykologipalveluiden kehittämisyksikön julkaisuja 4/2004. Tampereen yliopisto, psykologian laitos. Tampere: Juvenes-Print, 11–14.

Kirvesniemi, T. 2004. Päivähoidon laadukas johtaminen. Helsingin yliopisto, kasvatustieteen tiedekunta, pro gradu -tutkielma.

Kronqvist, E.-L. 2011. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 13–30.

Kylmä, J. 2008. Näkökohtia tutkimusetiikasta laadullisessa terveystutkimuksessa. Teoksessa Pietilä, A.-M. & Länsimies-Antikainen H. (toim.) Etiikkaa monitieteisesti. Pohdintaa ja kysymyksiä. Kuopion yliopiston julkaisuja F. Yliopistotiedot 45. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos. Kuopio: Kopijyvä, 109–120.

Kyrö, P. 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Saarijärven Offset Oy.

Lahtelaisen perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma. 2006. Lahden kaupunki. Saatavissa: Sivistystoimiala, Lahden varhaiskasvatuspalvelut.

Laki lasten päivähoidosta 36/1973.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.

Lehmusvaara, H. 2007. Perusrhythmistä polyrytmiikkaan. Musiikkiliikuntaoppimateriaali ja sen testaus peruskoulun seitsemännellä luokalla. Jyväskylän yliopisto, musiikin laitos. Musiikkikasvatuksen pro gradu-tutkielma.

Leinonen, H. 2010. Lapsen osallisuuden mahdollistaminen päiväkodin toimintakulttuurissa. Tilastollinen tutkimus osallisuuden tasomallista. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos, varhaiskasvatus, pro gradu-tutkielma.

Lindgren, A. 2011. Leikkivä lastentarhanopettaja. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, soveltavan kasvatustieteen laitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.

Louhivuori, J. 2009. Näkökulmia musiikkikasvatuksen merkityksiin. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Ykkös-Offset Oy, 11–27.

Niemi, K. 2001. Sosiaalipedagogiikan yhteiskuntateoriat. Opetusjulkaisuja 2/1999. Kuopion yliopisto, koulutus- ja kehittämiskeskus, avoin yliopisto. Kuopio: Kopijyvä.

Nieminen, P. 2004. Kognitiiviset toiminnot. Teoksessa Nieminen, P. & Korpela, R. (toim.) Leikitarkkailu. Käsikirja lapsen toiminnallisen kehityksen arvioimiseksi. Psykologipalveluiden kehittämissyksikön julkaisuja 4/2004. Tampereen yliopisto, psykologian laitos. Tampere: Juvenes-Print, 19–21.

Nyström, M. 2005. Kasvatuskäsityksiä ja käsityksiä kasvatuksesta - perhepäivähoitajien näkemyksiä lapsuudesta, lapsista ja kasvatuksesta. Turun yliopisto, kasvatustieteiden laitos, laudatur -tutkielma.

Ojala, T. & Viinikainen, H. 2000. Päivänsäteitä ja menninkäisiä. Lapsen kasvun tukeminen perhepäivähoidossa. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisu 12. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Onnismaa, E.-L. 2010. Lapsi, lapsuus ja perhe varhaiskasvatusasiakirjoissa 1967–1999. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, väitöskirja. Helsinki: Yliopistopaino.

Opetushallitus. 2006. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto. Näyttötutkinnon perusteet. Helsinki. [viitattu 2.10.2011]. Saatavissa:

[http://www.oph.fi/download/111066\\_perhepaivahoitaja\\_ammattitutkinto.pdf](http://www.oph.fi/download/111066_perhepaivahoitaja_ammattitutkinto.pdf)

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, väitöskirja. Oulu: Oulu University Press.

Penttinen, A. 2007. Musiikista ja liikkeestä musiikkiliikuntaan. Toimintatutkimus musiikin ja liikkeen yhdistämistaitoa kehittävästä kurssista liikunnan aineenopettajakoulutuksessa. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos, liikuntapedagogiikan lisensiaatintutkimus.

Perkiö, S. 2010. Musiikkiliikunnan tavoitteita. Teoksessa Juntunen, M.-L., Perkiö, S. & Simola-Isaksson, I. (toim.) Musiikkia liikkuen. Musiikkiliikunnan käsikirja 1. 1.painos. Helsinki: WSOYpro Oy, 12.

Pokela, A.-M. 2012. Eläimet. Saatavissa:

[http://www.lahjakas.fi/product\\_catalog.php?c=58](http://www.lahjakas.fi/product_catalog.php?c=58)

Punamäki, R.-L. 2006. Satuihin kirjoitettua kehityspsykologiaa. Teoksessa Järventie, I., Lähde, M. & Paavonen, J. Lapsuus ja kasvu ympäristöt -tutkimuksen kuvia. Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Helsinki: Yliopistopaino, 67–90.



Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 109–121.

Pönnkö, A. & Sääkslahti, A. 2011. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 136–150.

Runco, M. A. 2007. Creativity. Theories and themes: research, development, and practice. San Diego: Elsevier Academic Press. [viitattu 3.3.2012]. Saatavissa: <http://books.google.fi/books?id=nJlfKE-qEC&printsec=frontcover&dq=creativity&hl=fi&sa=X&ei=WMhRT8qIMqb54QSetb36DQ&ved=0CDgQ6AEwAQ#v=snippet&q=creativity&f=false>

Ruokonen, I. 2005. Leikin lumous lapsen musiikillisessa kokemuksessa. Teoksessa Niikko, A. & Korhonen, R. (toim.) Lapsuuden puutarhassa. Joensuu: Yliopistopaino. 23–48.

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 22–29.

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 10–15.

Salonen, T. 2007. Tieteenfilosofia. 4. täydennetty painos. Lapin yliopistokustannus. Tampere: Juvenes Print.

Saracho, O. N. 2012. Contemporary Perspectives on Research in Creativity in Early Childhood Education. University of Maryland. The United States of America: IAP-Information Age Publishing, Inc.

Sawyer, R. K. 2012. The science of human innovation. Explaining creativity. Second edition. New York: Oxford University Press, Inc. [viitattu 3.3.2012]. Saatavissa:

[http://books.google.fi/books?id=QyJjyZ\\_YBAkC&pg=PA7&dq=definition+of+creativity&hl=fi&sa=X&ei=5MIRT\\_H-Je714QSX\\_Nn0DQ&ved=0CGMQ6AEwCQ#v=onepage&q=support&f=false](http://books.google.fi/books?id=QyJjyZ_YBAkC&pg=PA7&dq=definition+of+creativity&hl=fi&sa=X&ei=5MIRT_H-Je714QSX_Nn0DQ&ved=0CGMQ6AEwCQ#v=onepage&q=support&f=false)

Soininen, M. & Merisuo-Storm, T. 2009. Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos. Turku: Uniprint.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus.

St Luke's Innovative Resources. 2010. The Bears. New edition. Saatavissa: <http://verkkokauppa.pesapuu.fi/tuote/40/nallekortit>

Suojala, M. 2009. Lasten kirjallisuus kielen ja kuvittelukyvyyn laajentajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 40–47.

Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V.-M. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Tekijänoikeuslaki 404/1961.

Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 41–53.

Veale, A. 2006. Creative Methodologies in Participatory Research with Children. Teoksessa Greene, S. & Hogan, D. (toim.) Researching children's experience. Approaches and Methods. Great Britain: Cromwell Press Ltd, 253–272.

Vienola, V. 2011. Varhaisvuosien eettinen kasvatus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 162–178.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vuolle, P. 2000. Liikunnan merkitys rakentuu elämänkaarella. Teoksessa Miittinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi – miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu II tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. Jyväskylä: Painoporras Oy, 23–46.

Väkevä, L. 2004. Kasvatuksen taide ja taidekasvatus. Estetiikan ja taidekasvatuksen merkitys John Deweyn naturalistisessa pragmatistmissa. *E Scientiae Rerum Socialium* 68. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö. Oulu: Oulu University Press.

Yhdistyneet Kansakunnat. 1989. Lapsen oikeuksien sopimus. [viitattu 3.3.2012]. Saatavissa: [http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten\\_oik\\_sopimus.pdf](http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf)

Ylimartimo, P. 2001. Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa. Historiallisilta juurilta nykypäivän ajatteluun ja käytäntöön. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö, varhaiskasvatuksen koulutus. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.

## LIITTEET

Liite 1. Opas

Liite 2. Lupakirje vanhemmille

Liite 3. Eläinhahmokäsinuket – Korppi ja kettu

Liite 4. Eläinhahmokäsinuket – Kultakutri ja karhu

Liite 5. Eläinhahmokäsinuket – Porsas ja susi

Liite 6. Lapsiryhmän havainnointikaavake

Liite 7. Nallekortit

Liite 8. Lasten palautepiirustukset

Liite 9. Lupalappu lasten piirustuksien käyttämisestä

Liite 10. Palautekysely perhepäivähoitajalle (tuokio 1)

Liite 11. Palautekysely perhepäivähoitajalle (tuokio 2)

Liite 12. Palautekysely perhepäivähoitajalle (tuokio 3)

LIITE 2. Lupakirje vanhemmille.

**Hei vanhemmat!**



Olemme kaksi viimeisen vuoden sosionomiopiskelijaa Lahden Ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme aiheesta musiikkiliikuntakasvatus perhepäivähoidossa. Opinnäytetyön tavoitteena on monipuolistaa perhepäivähoidon musiikkiliikuntakasvatusta.

Toimimme yhteistyössä Lahden perhepäivähoitopalveluiden kanssa ja toteutamme kolme musiikkiliikuntatuokiota lapsenne perhepäivähoitoryhmässä, perhepäivähoitajan \_\_\_\_\_ kotona. Järjestämme toiminnalliset tuokiot sisätiloissa, joten osallistuminen ei vaadi erikoisjärjestelyitä. Toiminnallisilla tuokioilla leikitään erilaisia laululiikuntaleikkejä.

Tuokiot järjestetään kerran viikossa ja ne kestävät noin 45 minuuttia. Toiminnalliset musiikkiliikuntatuokiot sijoittuvat tammikuun 2012 \_\_\_\_\_ aamupäiviin ja niiden ajankohdat ovat:

- ♪ \_\_.1.2012
- ♪ \_\_.1.2012
- ♪ \_\_.1.2012

Opinnäytetyöhömmme liittyy kirjallinen tuotos, jossa ei tule näkymään lapsenne nimeä tai henkilöllisyyttä.

Lapsenne osallistuessa tuokioille pyydämme täyttämään kirjeen alaosassa olevan lupapaperin ja palauttamaan sen perhepäivähoitaja \_\_\_\_\_ **perjantaihin 16.12 mennessä.**

Mikäli teille tulee kysyttävää liittyen toimintatuokioihin, voitte ottaa meihin yhteyttä.

Jouluisin terveisin,  
Sari Pekkarinen (p. \_\_\_\_\_) ja Minna Vänskä (p. \_\_\_\_\_)

✂ \_\_\_\_\_  
Annan luvan lapseni \_\_\_\_\_ osallistua  
musiikkiliikuntatuokioille.

\_\_\_\_\_  
Päiväys

\_\_\_\_\_  
Allekirjoitus

LIITE 3. Eläinhahmokäsineet – Korppi ja kettu.



LIITE 4. Eläinhahmoksäsinuket – Kultakutri ja karhu.





LIITE 5. Eläinhahmokäsinuket – Susi ja porsas.





LIITE 6. Lapsiryhmän havainnointikaavake.

## LAPSIRYHMÄN HAVAINNOINTIKAAVAKE

Ilmeet:

Liikkeet:

Äänen voimakkuus:

Kommentit:

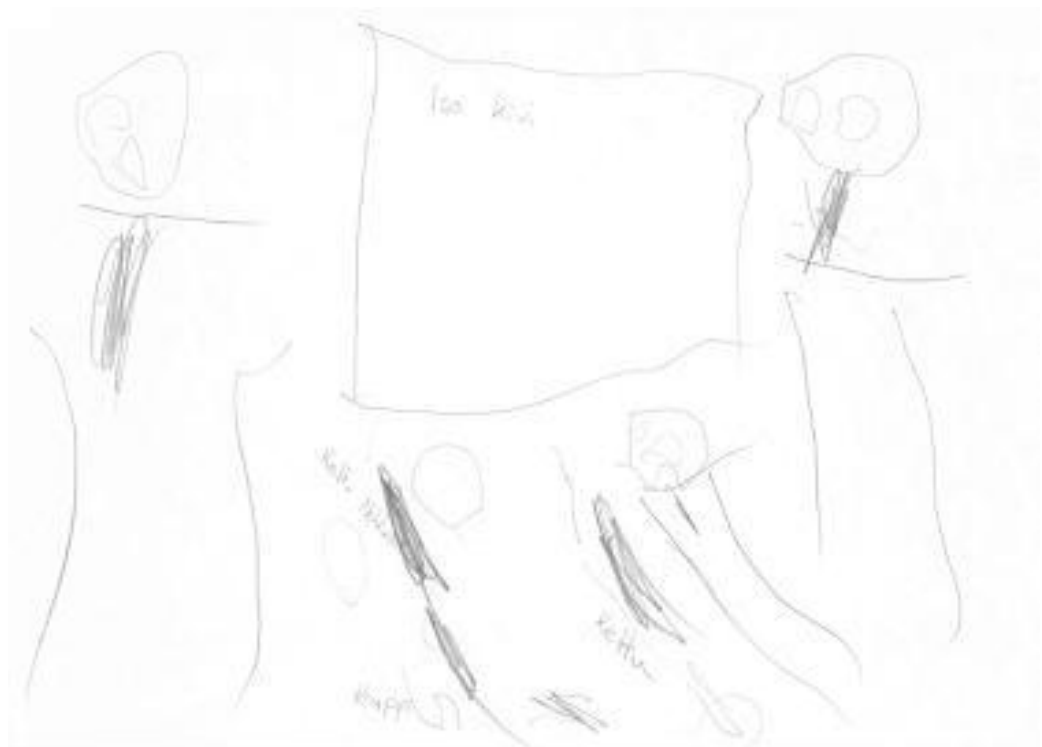
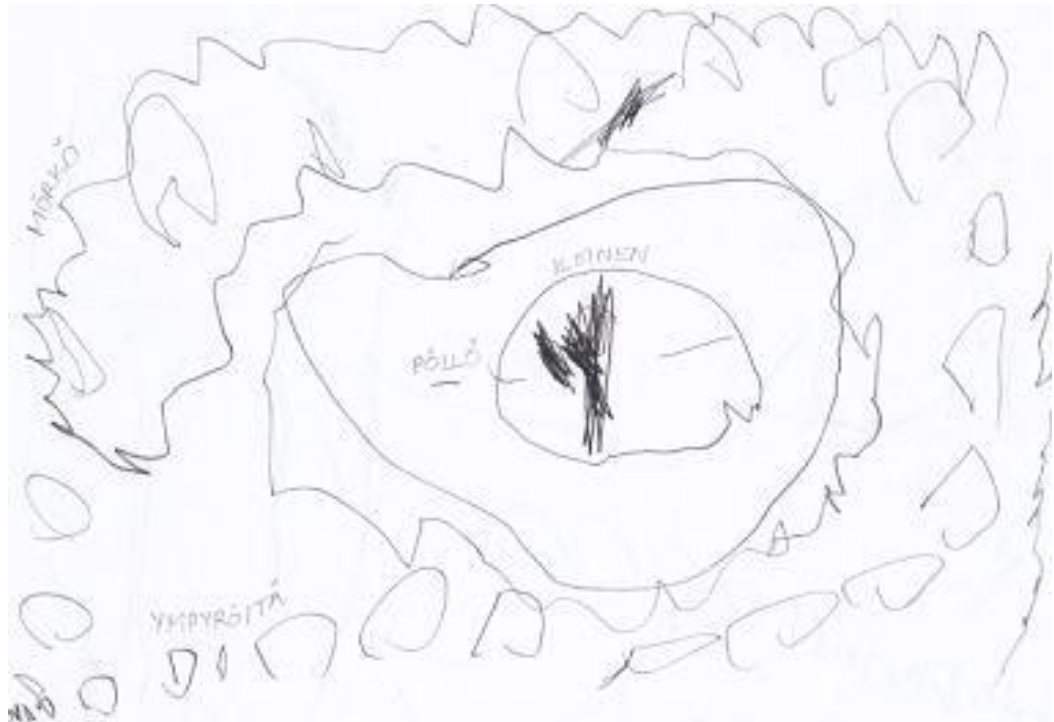
Keskittyminen:

Ohjeiden noudattaminen:

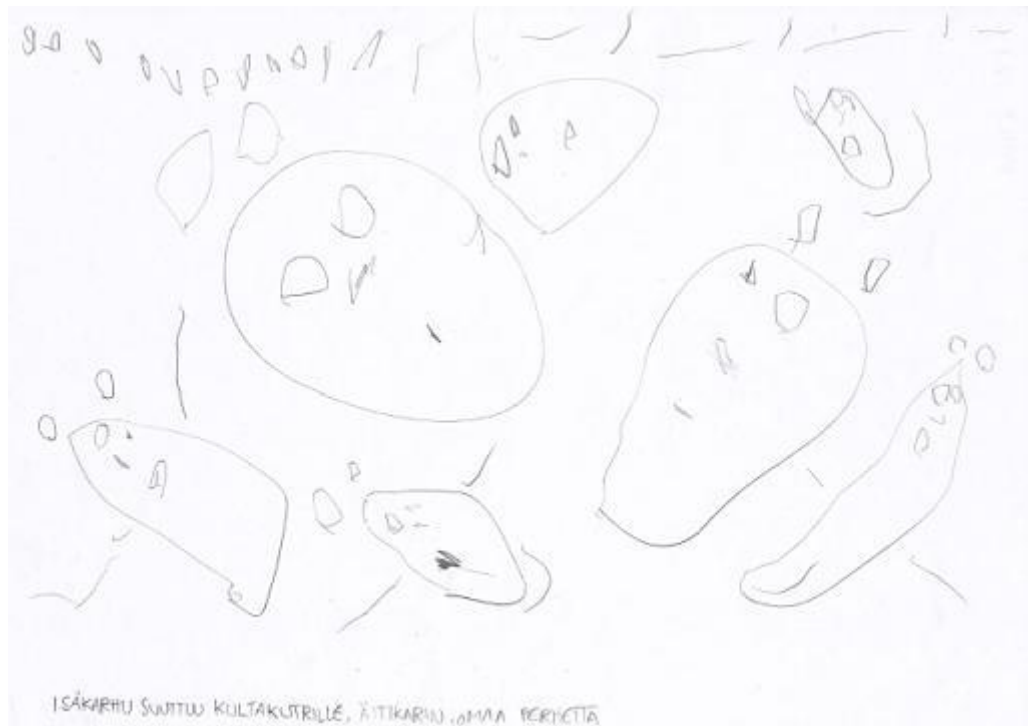
LIITE 7. Nallekortit.



## LIITE 8/1. Lasten palautepiirustukset.



## LIITE 8/2. Lasten palautepiirustukset.



LIITE 9. Lupalappu lasten piirustuksien käyttämisestä.

## LUPALAPPU LASTEN PIIRUSTUKSIEN KÄYTTÄMISESTÄ

Olemme keränneet lapsilta palautetta järjestetyistä musiikkiliikuntatuokioista piirustusten avulla. Lapset ovat piirtäneet mikä on ollut hauskinta tuokiolla. Haluaisimme esitellä joitakin piirustuksia nimettömänä opinnäytetyön raportin liitteenä. Opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa ammattikorkeakoulujen Theseus-verkkokirjastossa. Verkkokirjasto on avoin kaikille Internetin käyttäjille.

Tarvitsemme piirustuksen käyttöä varten teidän lupanne. Jos annatte luvan esittää lapsenne piirustusta opinnäytetyössämme, pyydämme allekirjoittamaan lupalapun ja palauttamaan sen perhepäivähoitajalle perjantaihin 27. tammikuuta mennessä.

Terveisin Lahden ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat,  
Sari Pekkarinen (-----) ja Minna Vänskä (-----)

Annan luvan lapseni \_\_\_\_\_ piirustuksen käyttämiseen.

---

Päiväys

Allekirjoitus

LIITE 10. Palautekysely perhepäivähoitajalle (tuokio 1).

**PALAUTEKYSELY PERHEPÄIVÄHOITAJALLE \_\_.1.2012**

♪ Mikä tuokiossa oli mielestäsi hyvää?

♪ Kuinka toiveesi otettiin huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa?

♪ Mikä innosti lapsia tuokion aikana eniten?

♪ Miten lapset toivat esiin innostuneisuutensa?

♪ Muuta huomioitavaa:

LIITE 11. Palautekysely perhepäivähoitajalle (tuokio 2).

**PALAUTEKYSELY PERHEPÄIVÄHOITAJALLE \_\_.1.2012**

♪ Mikä tuokiossa tuntui toimivalta?

♪ Mikä tuokion aikana tuntui hankalalta?

♪ Minkä asian koit lapsia innostavana?

♪ Mikä ei innostanut lapsia?

♪ Muuta huomioitavaa:

LIITE 12. Palautekysely perhepäivähoitajalle (tuokio 3).

**PALAUTEKYSELY PERHEPÄIVÄHOITAJALLE \_\_.1.2012**

♪ Mitkä toimintatuokion musiikkiliikuntaharjoitukset innostivat

a) lapsia

b) itseäsi?

♪ Miten innostuneisuus tuli esiin tuokion aikana lapsiryhmässä?

♪ Miten aiot hyödyntää yhdessä tehtyjä toimintasuunnitelmia?

♪ Mitkä tekijät vaikuttivat musiikkiliikuntatuokion onnistumiseen?

♪ Mitä uusia keinoja koit saavasi musiikkiliikuntatuokioilta?

♪ Muuta palautetta: